

Kuinka mediatuottajasta tehdään tuottaja mediaan?

Ajatuksia mediatuottamisen koulutuksesta Tampereen ammattikorkeakoulussa

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Tuotannon suuntautumisvaihtoehto
Syksy 2006
Eveliina Pitkänen

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Viestintä	Erikoistumisala Tuotanto
Tekijä Eveliina Pitkänen	
Työn nimi Kuinka mediatuottajasta tehdään tuottaja mediaan? Ajatuksia mediatuottamisen koulutuksesta Tampereen ammattikorkeakoulussa	
Lopputyön laji Kirjallinen	
Työn valmistumisaika 20.10.2006	Sivumäärä 54
Tiivistelmä	
<p>Tutkintotyössäni pohdin ammattikorkeakoulutusta viestinnän alalla, paneudun mediatuottajien kouluttamiseen Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän osastolla sekä paneudun itse mediatuottajan työhön.</p> <p>Tuottajan ammatista voi mainita viisi kulmakiveä johon työ nojaa. Niitä ovat käsikirjoitus, johtaminen, yritystoiminnasta ymmärtäminen, tuotantoprosessien käytänteet sekä sopimusjuridiikasta ymmärtäminen. Miten koulun opintosuunnitelma tukee näitä taitoja, joita tuottaja ennen kaikkea työelämässä tarvitsee?</p> <p>Mitä on tuottajan työ, millaiset ovat tuottajan työkalut ja millaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia tuottajalla on hyvä olla? Lopuksi selvitän mitä ajatuksia medianomi ennen kaikkea mediatuottaja herättää ammattituottajissa. Mitä taitoja mediatuottajalla oletetaan olevan?</p> <p>Haluan korostaa, että tämä työ on kirjoitettu vahvasti omaa koulutustaustaani hyväksikäyttäen, opiskelijan näkökulmasta ja niiden omakohtaisten kokemusten ja ajatusten pohjalta, joihin olen törmännyt viimeisen neljän vuoden aikana Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnänosaston tuotannon opiskelijana.</p>	
Aineisto Kirjallisuus, haastattelut	
Asiasanat Tuottaja, tuottaminen, opetus, koulutus	
Säilytyspaikka TAMK / taide & viestintä	
Muita tietoja	

THESIS	SUMMARY
Department Media Programme	Area of specialisation Media Production
Author Eveliina Pitkänen	
Title How to make producers for media?	
Sort of Final Thesis Written	
Date 20.10.2006	Number of pages 54
<p>Summary:</p> <p>In my thesis I consider how education works in polytechnic schools which have media education, how producers are educated at Tampere Polytechnic and what being a media producer entails.</p> <p>The five most important skills producers must have are that they must understand the manuscript, have good leadership skills and understanding of the business world and also understanding of the production as a whole and knowledge of legal contracts. In my thesis I will consider how the schools curriculum supports these skills that are so important to producers especially in the working life.</p> <p>I will also take into consideration the things that the producer's work consists of including the tools and personal skills that a producer must have. Finally I try to find out what the word media artist means to professionals working in the world of media and what kind of skills they expect a media producer to have.</p> <p>I particularly want to emphasize that this thesis is written from a student's point of view and it is strongly based on both my own educational background and my own personal experiences and thoughts I have come across during the past four years as a production student at Tampere Polytechnic School of Art and Media.</p>	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...) Literature, Interviews	
Key words Producer, Production, Teaching, Learning	
Filing Tampere Polytechnic, Art and Media	
Other information	

Sisällys

Johdanto	5
2 Mediatuottaja	7
2.1 Opiskelu	8
2.2 Koulun vastuu	11
2.2.1 Neljä vuotta	12
3 Tuottajuus – tuottaja	15
3.1 Tuottajan henkilökohtaiset ominaisuudet	17
3.2 Tuottajan työ	19
3.3 Työn elementit	20
3.4 Tärkeimmät työkalut.....	24
4 Opinnot – opiskelu	26
4.1 Luovuus – käsikirjoitus	29
4.2 Johtaminen – Ryhmätyö	31
4.3 Yritystoiminta	33
4.4 Projektioppiminen	35
5 Mediatuottaja työelämässä	39
5.1 Mitä ajatuksia mediatuottaja herättää?	39
5.2 Mitä meidän tulisi osata? Millaisia meidän tulisi olla?	41
5.2.1 Harhakuvat.....	42
5.3 Mitä tuleville tuottajille AMK:ssa pitäisi opettaa?	43
5.3.1 Line Producer.....	46
6 Lopuksi	48
7 Yhteenveto	51
Lähteet	52
Liite 1	54

Johdanto

Tuottajan ammattinimikkeellä työskentelee ihmisiä useilla eri ammattialoilla. Tässä lopputyössä tuottajalla tarkoitetaan kuitenkin kulttuurialalla sekä televisio- ja elokuvateollisuuden parissa työskenteleviä tuottajia, mediatuottajia.

Opetusministeriön mukaan tuhat media-assistenttia, 650 medianomia ja 240 maisteria tulee vuosittain valmistumaan viestinnän alalle vuoteen 2010 asti. Itse olen yksi niistä 650:stä. Hain Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelman audiovisuaalisen median tuottamisen suuntautumisvaihtoehtoon kevään 2002 yhteishaussa tarkoituksena kouluttautua tuottajaksi televisio- sekä elokuvatuotantojen pariin. (Meteli 1/2006)

Ammattikorkeakoulusta valmistuvan medianomin koulutus kestää neljä vuotta. Omalla kohdallani näistä neljästä vuodesta ensimmäinen vuosi meni uutuudenviehätyksessä ja toinen projektien parissa. Kolmantena vuotena heräsin siihen, että kaipasin muutakin kuin projektiluontoisesti toteutettuja lyhytelokuvia tai musiikkivideoita; kaipasin oikeaa opetusta. Viimeisen vuoden alkaessa päällimmäisenä liikkui ajatus, ”onko minusta tuottajaksi?” Tuottajan työkuva alkoi hahmottua paremmin viimeisen kahden vuoden aikana, lähinnä työharjoittelun kautta. En kuitenkaan kokenut, että olisi saanut riittävästi koulusta jotta voisin toimia varsinaisesti tuottajana tai line-producerina.

Opiskelupaikka on lupaus ammatista. Mutta nykyisessä tilanteessa on luvattu nuorille jotain, jota ei pystytä pitämään. Nämä sanat dokumenttiohjaaja Erkko Lyytinen sisällytti puheeseensa elokuvavuoden avajaisissa tammikuussa 2006. (Lyytinen 2006)

Tutkintotyössäni pohdin, vahvasti omaa koulutustaustaani hyväksi käyttäen, pitääkö tämä lause paikkaansa. Ja jos pitää, niin miten ja millaisin keinoin päästään siihen tilanteeseen, että nuorille annetut lupaukset voidaan kunnialla täyttää. Voisiko koulu antaa opiskelijoille vielä enemmän? Tarkoituksenani on

paneutua mediatuottajien kouluttamiseen lähinnä Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän osastolla ja tutkia sitä miten opintosuunnitelma tukee taitoja, joita tuottaja ennen kaikkea työelämässä tarvitsee.

Lopputyötä varten haastattelin niin elokuvien kuin television parissa työskenteleviä tuottajia. Haastateltaviksi suostuivat Tampereella toimivan Aito Media Oy:n vastaava tuottaja/toimittaja Ilkka Hynninen, lissä toimivan Periferia Productions Oy:n tuottaja Outi Ruosu sekä Helsingissä toimivien Silva Mysterium Oy:n tuottaja Mika Ritalahti sekä Broadcasters Oy:n vastaavana tuottajana toimiva Saku Tuominen. Haastateltavien puheista kiteytyi kolme tärkeää asiaa, joita tulisi käsitellä mediatuottajienkin opinnoissa nykyistä enemmän. Lisäksi haastateltavat kertoivat mitä tuottajan työ on, millaiset ovat tuottajan työkalut ja mitä henkilökohtaisia ominaisuuksia tuottajalla on hyvä olla.

Lopuksi selvitän mitä ajatuksia työelämässä toimivilla tuottajilla herää, kun henkilö kertoo valmistuneensa medianomiksi ja ennen kaikkea mediatuottajaksi. Mitä taitoja mediatuottajalla oletetaan olevan?

Haluan korostaa, että tämä lopputyö on kirjoitettu opiskelijan näkökulmasta ja niiden omakohtaisten kokemusten ja ajatusten pohjalta, joihin olen törmännyt viimeisen neljän vuoden aikana Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnänsäntäohjelman audiovisuaalisen tuotannon opiskelijana.

2 Mediatuottaja

Julian Newby on kirjoittanut opaskirjan sähköiseen mediaan aikoville (1997). Tämän opaskirjan mukaan Newby osoittaa kaksi keskeistä tietä miten päästä alalle: joko pitää tehdä muita alan töitä jossakin tv-yhtiössä riittävän pitkään ja innokkaasti tai perustaa oma tuotantoyhtiö. Kummassakin tapauksessa tarvitaan kykyä ihmisten johtamiseen, pitkälle menevään suunnitteluun, monen projektin yhtäaikaiseen hallintaan ja taiteellisten ja taloudellisten tarpeiden tasapainottamiseen. Tänä päivänä alalle voi kuitenkin, Newbyn esittämien reittien lisäksi, päätyä myös niin sanotusti suoraan koulun penkiltä. Tosiasia on, että yhä harvempi tulee tänä päivänä alalle ilman minkäänlaista korkeakoulutusta. (Rantala 2004)

Tuottajan ammattia on Suomessa harjoitettu nykyisessä muodossa vasta noin kymmenen vuoden ajan. Tämä on suhteellisen lyhyt aika ajatellen tuottajan ammattia maailmanlaajuisesti. Ammattinimikkeenä mediatuottaja on uusi Suomen media-alalla niin kuin se on myös uutta niille kouluille, jotka kouluttavat mediatuottajia. Mediatuottajan nimikkeellä työskentelee kuitenkin harva valmistunut. Yleisimmin käytetään alalla jo fakkiintuneita nimikkeitä kuten tuotantopäällikkö tai tuottaja. Mediatuottaja on lähinnä yleiskäsite medianomeista, jotka ovat suuntautuneet tuottamiseen.

Korkeakouluilla on meneillään profilointivaihe, jotta esimerkiksi tuottajia kouluttavat ammattikorkeakoulut voisivat nykyistä selvemmin erikoistua mediassa omille tuotannon kentilleen ja erottautua siten muista mediatuottajia kouluttavista kouluista. Suomessa on 29 kulttuurialan koulutusta antavaa ammattikorkeakoulua, joista kolmessatoista voi suuntautua media- tai kulttuurituottamiseen. Näistä kolmestatoista esimerkiksi elokuva- ja televisiotuottamiseen, mediatuottamiseen, on vahvasti profiloiduttu muun muassa Tampereella, Turussa, Helsingissä, Joensuussa sekä Torniossa. Esimerkiksi kulttuurituottamiseen on puolestaan profiloiduttu muun muassa Mikkelissä ja Seinäjoella.

2.1 Opiskelu

Ammattikorkeakouluissa opetettavalla kulttuurituottamisella on oma historiansa, joka johtaa aikaan jolloin koulutettiin kulttuurisihteerejä ja kulttuuriohjaajia. Itse mediatuottajan koulutus ja ammatti on päinvastoin vielä hyvin nuori. Koska selkeä yhtenäinen ammattikuva uupuu, opintojaan aloittavilla henkilöillä ei ole myöskään selvää kuvaa siitä, mihin koulutus heitä valmistaa. (Lamberg 2005).

Se, etteivät opiskelijat alkuvaiheessa tiedä mihin koulutus heitä valmistaa ei ole sinänsä huolestuttavaa, vaan se että korkeakoulut eivät täysin tiedä mihin tai millaisiin toimenkuviin he ovat opiskelijoita kouluttamassa. Esimerkkinä Tampereen AMK:n tuottamisen linja on viimeisen neljän vuoden aikana muuttunut tai kehittynyt siitä mitä se oli esimerkiksi vuonna 2002. Mediatuottajan työkenttä on laaja mutta sen ammatilliset perusasiat, kuten johtaminen ja taloushallinnalliset taidot, pysyvät lähes samoina. Tällöin linjojen opetussuunnitelmien ei pitäisi muuttua nykyistä tahtia, varsinkaan jos koulutuksen tarkoitus on antaa oppilaille tieto siitä miten toimia ammattimaailmassa.

Seuraavissa kappaleissa on esimerkkejä linjan kuvauksesta ja miten ne ovat muuttuneet vuosien aikana.

Mediatuottamisen linjaa, silloista tuottamisen suuntautumisvaihtoehtoa, kuvattiin lukuvuonna 2002–2003 seuraavasti:

Tuottamisen suuntautumisvaihtoehto antaa opiskelijalle valmiudet toimia tuottajana kulttuurin eri alueilla, ensisijaisesti av-tuottamiseen liittyvissä tehtävissä kotimaassa ja ulkomailla. Tuottajan koulutus tähtää taiteelliseen organisatoristen ja taloudellisten kokonaisuuksien samanaikaiseen hallintaan lähtien järjestelyistä, mediatuotteiden kaupassa ja tuotantojen kustannusvastuusta kohti tuottajan tulosvastuuta ja kykyä toimia myös kansainvälisillä markkinoilla. Opinnot sisältävät ideoiden ja käsikirjoitusten kehittelyä ja analyysiä,

projektihallinnan kurssuja sekä ryhmätyö- ja johtamistaitojen opiskelua. (Tampereen AMK opinto-opas 2002–2003)

Lukuvuonna 2003–2004 tekstin sisältö oli muutamaa kohtaa lukuun ottamatta samanlainen. Maininta valmiuksista toimia ulkomailla oli jätetty pois ja opintojen rakennetta kuvattiin tarkemmin. Opinnot rakentuvat sisällön hallinnalle, uusien sisältöjen kehittämiselle-- . Yrittäjä- ja markkinointihenki sekä rahoituksen hankkiminen ovat koulutuksen olennaisia osa-alueita, samoin sopimuskäytänteet, budjetin hallinta ja tiimin johtaminen. (Tampereen AMK opinto-opas 2003–2004)

Vuonna 2004–2005 nimi muuttui mediatuottamisen linjaksi, kun av-puolen tuottamisen ja uusmedian puolelle keskittynyt projektinhallinnan linjat yhdistettiin. Tällöin kuvaus linjasta muuttui seuraavanlaiseksi: Mediatuottamisen opinnoissa perehdytään ideointiin, tuotannon suunnitteluun, markkinointiin, asiakassuhteiden hallintaan, monimediatuotteiden konseptointiin, yrittäjyyteen ja projektijohtamiseen-- . (Tampereen AMK opinto-opas 2004–2005)

Vuosien aikana av-puolen eli niin sanotun vanhan median painottaminen opetuksessa on vähentynyt selvästi. Tilalle on noussut enemmän niin sanotun monimediallisuuden eli uusmedian korostaminen (vuorovaikutteisten konseptien kehittäminen, erilaisten verkkopalveluiden suunnittelu ym.). Kehittyminen ei sinänsä ole huono asia. On hyvä, että linjat elävät alan muuttuvien olosuhteiden mukana. Herää kuitenkin kysymys miten käy niiden oppilaiden, jotka ovat suunnitelleet opintonsa aiemmin tehtyjen opetussuunnitelmien ja opintokuvausten mukaan? Unohtuvatko vanhat opiskelijat vanhojen opetussuunnitelmien mukana ja keskitytäänkö vain niihin opiskelijoihin joille on tarjota uusin, uusilla tiedoilla ja ideoilla rakennettu opetussuunnitelma?

Tämä kehitys voi koitua oppilaan tappioksi. Oppilaille on hänen opintojensa alussa tarjottu ainakin teoreettisesti mahdollinen suunnitelma, jonka mukaan hän voi suuntautua esimerkiksi perinteiselle televisio- sekä elokuvapuolelle. Jos vuosien aikana koulun kurssitarjontaa viedäänkin toiseen suuntaan, niin

vanhalle opiskelijalle jää vähemmän mahdollisuuksia saada opetusta siitä mitä hänelle oli alun perin ”luvattu”.

Vuosien aikana kurssitarjonta opetussuunnitelmien sisällä on muuttunut. Eniten nämä uusiutuvat suunnitelmat supistavat opetuksen audiovisuaalista näkökulmaa ja lisäävät painottamista uusmedian puolelle. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kursseilla käsiteltävät työelämän esimerkit ovat niin sanotun uusmedian puolelta. Siltä puolelta, josta opiskelijat eivät alun perin olleet kiinnostuneita. Vanhan ja uuden media-alan välillä tasapainoilu edes auttaa sitä, etteivät opiskelijat täysin tiedä, millaisiin tehtäviin heitä ollaan kouluttamassa, saati mihin he itse haluavat kouluttautua.

Oppilaita koulutetaan satunnaisesti niin tuottajiksi tai tuotantopäälliköiksi elokuvapuolelle kuin myös projektipäälliköiksi uusmedia-alan yrityksiin. Opetus on osittain hajanaista, ja ammattilaisia haastatteleamalla on käynyt myös ilmi, että koulutuksesta uupuu olennaisia asioita. Koska linjoille valitaan vuosittain useita opiskelijoita, on mahdotonta, että kaikkien intressit olisivat samankaltaisia. Jokainen heistä on kuitenkin tullut opiskelemaan itselleen ammattia, jotta he voisivat tehdä työtä media-alalla. Heidän opetuksensa tulisi pitää sisällään tarvittavat peruselementit riippumatta siitä mille työkentälle he siirtyvät. Nämä peruselementit, kuten johtaminen tai taloushallinto tulisi sisällyttää jokaisen opiskelijan tutkintoon osana ammattitaitoa.

Ammattikorkeakoulu on siirtymässä kohti vapaampaa oppimisympäristöä. Oppilaille annettava vapaus kasvaa itsenäiseen toimintaan. Heille annetaan vapaus tehdä ne projektit, mitä he itse haluavat. Mediatuottajiksi opiskeltaessa tarkoitus on kouluttautua monimuotoiseen ja nopeasti muuttuvaan ammattiin. (Lamberg 2005)

Vaikka mediatuottajan täytyy olla aktiivinen ja omatoiminen, niin tarkoittaako vapaa oppimisympäristö myös sitä, että oppilaiden täytyisi hankkia jo opiskeluaikana oppi itsenäisesti ilman ohjausta, joka tukee yksilön ammatillista kasvua?

2.2 Koulun vastuu

Katri Halosen (2004) mukaan kaikkien tuottamista opettavien ammattikorkeakoulujen opetuksen toteutuksessa painottuu projektien tuoma käytännönläheisyys sekä erilaiset työelämästä tuodut esimerkit. Lisäksi toteutuksessa näkyy työharjoittelun ja vieraileviksi opettajiksi kutsuttujen työelämässä toimivien asiantuntijoiden panos. Kouluilla olisi kuitenkin syytä kiinnittää enemmän huomiota opetuksen laatuun. On hyvä, että työelämästä saadaan ulkopuolinen luennoitsija, mutta luennoitsijan tulee edustaa sitä mitä opiskelijat ovat tulleet opiskelemaan. Audiovisuaalisen puolen tuotannon opiskelija ei hyödy mobiilipalveluja tuottavan henkilön puheesta samoin kuin hän hyötyisi elokuvatuottajan luennosta. Opiskelijoilla on myös oma vastuu laaduntarkkailussa ja palautteen antamisessa koulutuksen järjestäjille. Tyytymättömyys on hyvä ilmaista, jotta asioihin voidaan saada muutosta. Siinä vaiheessa kun palaute ja toiveet tulevasta opetuksesta on välitetty ylemmille tahoille, siirtyy vastuu opetuksesta pois opiskelijoiden harteilta. (Halonen 2004)

Yhteishaku- ja pääsykoevaiheessa tulevat opiskelijat osoittavat koululle olevansa potentiaalista materiaalia, josta koulun tehtävä on kouluttaa ammattilaisia tuotannollisiin tehtäviin. Sen jälkeen kun uudet opiskelijat on valittu, vastuu siirtyy kouluille, kun opiskelijoista tulee niin sanotusti tämän organisaation asiakkaita.

Yleisesti työkokemuksen ajatellaan olevan paras tapa oppia alan käytäntö. Se ei kuitenkaan sulje pois sitä, että koululla velvollisuus tarjota koulutusta, opetusta. Ammattikorkeakoululain neljännessä pykälässä on määritelty ammattikorkeiden tehtävät: ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua-- . Välillä vaikuttaa, ja havainto yleisestä ilmapiiiristä on, että koulut luottavat liiaksi oppilaiden hankkivan itse koulutuksensa työharjoittelun ja projektien eteen tuomien haasteiden kautta. Vaikka ala onkin käytännönläheistä ja tittelit ja työkuvat osittain häilyviä,

kyseessä on kuitenkin oppilaitos jonka tarkoituksiin kuuluu kouluttaminen.
(<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030351>)

Kuten Erko Lyytisen (2006) huolestuneista sanoista aiemmin kävi ilmi, opiskelupaikka on lupaus ammatista. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan pääsihteeri Tuomas Viskari (2006) jakaa tämän ajatuksen myös opiskelijan näkökulmasta katsottuna. Yliopistot sekä ammattikorkeakoulut antavat katteettomia lupauksia siitä mitä koulutus on ja mitä siitä voi saada. Tämä ongelma koskettaa opiskelijoita yleisesti, ei vain ammattikorkeakoulussa tai medianomiksi opiskelevia. Onko tuottamisen linjalta valmistuva henkilö valmis työelämään niin taidoltaan kuin ammatti-identiteetiltään?

2.2.1 Neljä vuotta

Ammattikorkeakoulujen viestinnän koulutusohjelmat joista mediatuottajat valmistuvat kestää neljä vuotta. Tänä aikana on tarkoitus oppia niin alan perusteet kuin myös oman suuntautumisvaihtoehdon eli tuottamisen taidot. Opinnot koostuvat niin alaan liittyvistä projektiopinnoista, perinteisestä tuntiopetuksesta kuin myös ammattikorkeakoulun vaatimista pakollisista opinnoista, kuten suomen kielestä ja toisesta kotimaisesta kielestä ruotsista.

Itse aloitin Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelman tuottamisen linjalla vuonna 2002 tarkoitukseni valmistua televisio- sekä elokuvatuottajaksi. Kerron lyhyesti miten koin ammattikorkeassa viettämäni neljä vuotta ja yleisesti siitä millaisista opinnoista koulutus koostuu.

Ensimmäinen vuosi koostui kaikilla opiskelijoilla suurimmaksi osaksi pakollisista AMK-opinnoista. Lisäksi opinnoissa tutustuttiin yleisesti median laajaan kenttään, dramaturgiaan sekä taideaineisiin. Näillä kursseilla raavittiin pintaa niin, että jokainen sai kosketuksen kuhunkin suuntautumisvaihtoehtoon mitä koulussa oli mahdollista opiskella. Nämä opinnot olivat lähinnä yleissivistäviä, jotta opiskelijat oppisivat ymmärtämään mediakenttää koko sen laajuudessaan.

Käsikirjoituksen ja dramaturgian kurssi keskittyi lähinnä käsikirjoittamiseen, mutta piti sisällään myös dramaturgian historiaa.

Projektiopinnot tulivat opintoihin mukaan heti ensimmäisen vuoden alussa. Projekti käytäntöön tutustuttiin auttamalla vanhempien vuosikurssien projekteissa ja käynnistämällä omia pienimuotoisempia tuotantoja. Projekteihin osallistuminen vaati opiskelijalta omaa aktiivisuutta. Projekteja ei ole sidottu mihinkään tiettyyn ajankohtaan opetussuunnitelmassa vaan oppilaat ovat vapaita tekemään niitä oman tahdon mukaan sinä aikana kun ovat koulun oppilaita. Tällä käytännöllä on niin omat hyvät kuin huonot puolensa. Toisaalta käytäntö tarjoaa opiskelijoille vapautta, mutta toisaalta se rajoittaa opintoja järjestävien henkilöiden työtä siinä mielessä, että projektit vetävät oppilaat pois niin sanotuilta oikeilta kursseilta. Henkilöt, jotka eivät ole niin tiiviisti kiinni projekteissa tai ovat juuri päättäneet tuotannon, jäävät huonoimmassa tapauksessa ilman minkäänlaista opetusta. Tämän kaltaisissa tapauksissa oppilaille voi tulla opinnoissa jopa kuukauden mittainen tauko. Tilanne projektiopintojen kuin lähiopetuksen suhteessa on ongelmallinen niin oppilaiden kuin opettajien kannalta.

Toisen vuoden aikana tutustuttiin televisio-ohjelmien tuotantoprosessiin päälisin puolin. Jokainen ideoi uuden ohjelman, jonka rakennetta, sisältöä ja toteuttamistapaa käytiin läpi useamman kurssin yhteydessä. Monikameraharjoitukset kokosivat kaikki av-median opiskelijat yhteen harjoittelemaan muun muassa keskusteluohjelman tekemistä. Lisäksi projektit sekä työharjoittelut kuuluivat tiiviisti opintoihin. Näin jälkikäteen ajateltuna toisen vuoden tärkeimmäksi aiheeksi nousi projektioppiminen sekä tutustuminen televisioityön perusteisiin.

Markkinointi, mainonta ja brändit olivat selvästi kolmannen vuoden keskeisimmät asiat. Yrittäjyyttä käsiteltiin kurssin verran, digitaalisen ja uusmediayrittäjyyden näkökulmasta kylläkin. Mediakulttuurin opintokokonaisuus piti sisällään luentoja mediakulttuurista ja sen tutkimuksesta sekä kirjallisen seminaarityön, jonka jokainen teki harjoituksena lopputyötä silmällä pitäen.

Jokainen opiskelija voi koko kouluaikana valita laajasta tarjonnasta myös itseä kiinnostavia kursseja, jotka eivät ole sidoksissa tiettyyn vuosikurssiin tai linjaan. Tällaisia on muun muassa journalismi, graafinen teknologia, elokuvan- ja dokumenttielokuvan historia sekä erilaiset uuden median työkalujen ja muiden ohjelmien hallinta. Näiden kurssien sisältö on hyvin suunniteltua ja kursseille osallistuu yleensä suurempi joukko opiskelijoita. Nämä kurssit, ja niiden aikataulut voivat vaihdella vuosittain. Etukäteen esimerkiksi syksyllä on vaikea tietää mitä ja minkä mittaisia kursseja on kevään aikana mahdollisesti saatavilla.

Neljännän vuoden opiskelijoille ei varsinaisesti järjestetä enää ammatillista opetusta. He voivat valita kursseja edellisessä kappaleessa mainituista aiheista sekä työstää valmistumiseen tähtäävää lopputyötä. Opintojen tässä vaiheessa opiskelijoiden tulisi voida osoittaa ammattitaitonsa, ja se että he hallitsevat tuotantojen taloudellisen kokonaisuuden siinä missä taiteellisen. Opiskelun loppupuolella hahmottuu selkeämmin kuitenkin se, ettei kukaan valmistu suoraan tuottajaksi vaan siihen vaaditaan ennen kaikkea aikaa ja kokemusta.

3 Tuottajuus – tuottaja

Tuottajan ammatti on niin sanotusti vapaa ammatti eli kuka tahansa voi kutsua itseään tuottajaksi ja ryhtyä tuottamaan tv-ohjelmia tai elokuvia. Työmaailmassa toimii paljon erilaisia ihmisiä, jotka toimivat tuottajan nimikkeellä. Tässä yhteydessä tuottajalla tarkoitetaan kuitenkin mediassa työskenteleviä mediatuottajia sekä tuottajia, jotka työskentelevät lähinnä televisio-ohjelmien sekä elokuvien parissa.

Tuottajan ammattikuvalla on ominaista, että se muotoutuu aikakauden, työnantajan ja kulloisenkin projektin mukaan. Esimerkiksi televisiotuottaja sitoutuu uutispuolella vahvimmin journalismin perinteeseen, kun taas draaman tuottaja sitoutuu taiteen perinteeseen. (Raittila & Heinonen 2005)

Tuottajan työstä kirjoittavan elokuvatuottajan Buck Houghtonin mukaan tuottajan työ on kädettömien hommaa eli muiden motivoimista puhumalla. Houghton kirjoittaa tuottajan työn luovasta puolesta seuraavasti: tuottaja valitsee aiheet, käsikirjoittajat, ohjaajan ja tiimin eli hän ei itse tee mitään, mutta mitään ei myöskään tapahdu ilman häntä. (Rantala 2004)

Tuottaja harjoittaa ammattia, jossa suunnittelua ja toimeenpanoa ohjaavat mielikuvitus ja oma maku. Jos kaikki menee hyvin, tuottaja on koko tuotannon hiljaisin henkilö. Jos asiat eivät mene suunnitelmien mukaan, hänen niskaansa kaadetaan kaikki valitukset, kysymykset ja murheet ja hänen on ne myös jotenkin ratkaistava. Tietyissä mielessä tuottaja on myös yrittäjä, jonka on saatava projektinsa kannattamaan tai ainakin menemään nolville. Hän on samalla resurssien jakaja omasta budjetistaan. (Rantala 2004) (Houghton 1991)

Televisiotuottajuus on Suomessa suhteellisen tuore ilmiö, toisin kuin elokuvatuottajuus. Elokuvien parissa myös Suomessa tuottajia on ollut aina. Muualla maailmalla myös televisiotuottajia on työskennellyt jo pitkään. Esimerkiksi BBC:ssä nimike tuottaja esiintyi jo 1920-luvulla. Televisiotuottajuuden idea on saanut syntynsä radio-, elokuva- ja teatterituottajuuden pohjalta. (Rantala 2004)

Tuottajuus tuli Suomen televisioon lähinnä 1990-luvulla. Tuottaja oli sitä ennen televisioammattilaisten keskuudessa suhteellisen tuntematon titteli. Tuottajan toimenkuvalla tyypillisiä tehtäviä hoitivat erilaiset päälliköt, kuvaussihteerit ja vastaavat toimittajat. On vaikea määrittää tarkkaa ajankohtaa sille, mistä tv-tuottamisen historia pitäisi aloittaa, mutta tv-tuottajuus siinä muodossa missä me sen tänä päivänä käsitämme, on pitkän kehityksen tulos.

Itsenäisten televisiotuottajien tarina sai maassamme alkunsa Kolmostelevisiion myötä vuonna 1986. Uudet yrittäjät olivat etenkin alkuaikoina Yleisradiosta tai mainostelevio MTV:stä lähteneitä kokeneita ammattilaisia, joita motivoi mahdollisuus päästä käyttämään kykyjään vapaasti. Riippumattoman sektorin vahvistumista joudattivat tuotantoteknologian muutokset: myös pienemmille yhtiöille tuli mahdolliseksi hankkia tai vuokrata televisiotuotantoon tarvittava teknologia. Se, että Yleisradio sai kilpailijakseen uuden mainosrahoitteisen kanavan (myöhemmin myös Nelonen) vaikutti tuottajuuden kehitykseen television puolella suuresti. (Raittila & Heinonen 2005)

Muutoksen aikana Yleisradion oli vastattava tapahtuvaan muutokseen. Ennen kaikkea sen oli vastattava syytöksiin, joissa sitä kritisoitiin tuhlaavaksi ja ylibudjetoiduksi byrokratihirviöksi. Yleisradiossa alkoi organisaatiouudistusten aika, joka toi muun muassa budjeteista huolehtivat tuottajat. Yleisradion organisaatiomuutokset ja tehokkuuden ja kustannussäästöjen hakeminen tällä tavoin jatkuu vielä tänäkin päivänä. Tuottajan työn syntyyn liittyy siis olennaisesti yhteiskunnan tasolla tapahtunut ideologinen muutos. Televisiotoiminta niin sanotusti vapautui kaupalliselle puolelle. Suomeen tuli kanav(i)a, joiden toimintaa eivät ohjaile Yleisradiolain kaltaiset velvoitteet. (Rantala 2004)

Ammattinimikkeenä tuottaja viittaa yrittäjyyteen, ja pian myös suuret televisioyhtiöt loivat tuottajuudesta oman "sisäisen yrittäjyyden" versionsa. Tavoitteena oli vastata toiminnan taloudellisen tehostamisen haasteisiin. Näille yrityksille voiton tavoittelemine on perusedellytys yrityksen hengissä pitämiseen. Samoin kuin elokuvatuottaja vastaa televisiotuottaja tuotannon rahoituksesta, tuotannosta, sisällöstä ja siitä, että lopputuloksena syntyy hyvä

televisio-ohjelma, joka saavuttaa suosiota. Tällainen yritysmäinen ajattelumalli (tilaaja-tuottaja -malli) on laajennettu tänä päivänä koskemaan myös monenlaisia epäkaupallisia laitoksia kuten sairaaloita tai kouluja. Alun perin siis kaupallisen elokuvatuotannon tarpeisiin luotu tuottajuus on tullut myös osaksi julkisen palvelun televisiota jonka toiminnan keskeinen periaate on olla voittoa tuottamaton laitos. (Rantala 2004) (Houghton 1991)

3.1 Tuottajan henkilökohtaiset ominaisuudet

YLE Ohjelmistokeskuksen päällikkö Ilkka Koskimies on eräässä haastattelussa (Hujanen 2002) tuonut esiin, että hyviä tuottajia on aina vaikea löytää. Luovuuden lisäksi heidän pitäisi hallita täsmällisyys ja neuvottelutaidot jotka ovat molemmat harvinaisia ominaisuuksia luovissa henkilöissä. (Rantala 2004)

Ammattikorkeakoulujen kulttuurituottamisen opettamisesta kirjoittanut Katri Halonen (2005) on haastatellut ammattikorkeakouluissa pääsykokeita järjestäviä henkilöitä. Kun he pohtivat, millainen hakija on hyvä koulutettava tuottajaksi, painottuivat usein sosiaaliset taidot ja verkostoitumiskyky. Samoja asioita arvostavat myös työelämässä toimivat tuottajat.

Jotta tuottajan työstä saisi realistisemmän kuvan, olen haastatellut neljää ammattituottajaa: Outi Rousua, Mika Ritalahtea, Saku Tuomista sekä Ilkka Hynnistä. Haastateltavaksi olen valinnut niin elokuva- kuin televisiotuottajia. Haastateltavista kolme on alalla kauemmin toimineita sekä yksi vähemmän aikaa tuottajana toiminut, mutta silti ammatillisesti kokenut henkilö. Henkilöiden koulutus taustat ovat erilaisia ja hyvinkin vaihtelevia. Kysyin haastateltavilta muun muassa tuottajan henkilökohtaisista ominaisuuksista, työkaluista ja sitä millaisena he kokevat tuottajan työn. (Liite1).

Tuottajan henkilökohtaisista ominaisuuksista kysyttäessä vastaukset olivat hyvinkin erilaisia ja monipuolisia. Tärkeänä asiana haastatellut pitivät sitä, että tuottajan täytyy tulla toimeen kaikenlaisten ihmisten kanssa. Olennaista on siis hyvä vuorovaikutus- sekä ihmistuntemustaito, siis se, että osaa lukea ja tulkita

ihmisiä ja heidän käyttäytymistään. Tuottajan tulee tunnistaa ihmisten henkinen ja fyysinen vireystaso ja mahdolliset ongelmat ja reagoida niihin mahdollisimman hyvissä ajoin. Tuottaja on se henkilö, johon kaikki luottavat ja hän tai tuotantopäällikkö tukee ja rohkaisee ongelmallisissa tilanteissa. Tuottajalla täytyy olla kyky kuunnella ja kommunikoida erilaisten ihmisten kanssa, olivatpa he taiteilijoita, asianajajia tai kaupallisen alan ihmisiä. Tuottaja mukautuu tilanteeseen niin henkisesti kuin fyysisesti.

Tuottaja on ryhmänsä esimies, auktoriteetti, jonka uskottavuuden tulee välittyä muihin työntekijöihin. Epävarma toiminta normaaleissa arkipäivän tilanteissa antaa muille vaikutelman, ettei tuottaja ehkä pysty kantamaan vastuuta harteillaan. Tuottaja on projektin tukijalka. Elokuvatuotannoissa myös ohjaajalla on usein merkittävä, tuottajan kaltainen, rooli muiden työntekijöiden silmissä.

Ryhmässä, jossa ihmiset tekevät paineen alaisina luovaa työtä, muotoutuu tavallaan omia lainalaisuuksia, jotka ovat oivia edesauttamaan kiistojen syntymistä. Tuottajan on kyettävä luovimaan hankalien ihmisten kanssa niissä vaikeissa tilanteissa, joita ryhmän sisällä syntyy. Mikäli ohjaaja on projektin vaikein henkilö, kuuluu tuottajan työhön toimia pehmentäjänä ohjaajan ja työryhmän välillä. Tuottaja itse ei voi olla hankala mihinkään suuntaan, mutta hänen tulee olla suoraselkäinen silläkin uhalla, etteivät päätökset miellytä tai että joku ei niistä pidä. Lisäksi tuottajan on kyettävä erottamaan työryhmästä ihminen, mikäli tilanne sitä vaatii. Kaikkien kaveri ei voi olla, mutta kaikkien kanssa pitää tulla toimeen. (Tuominen Saku 16.3.2006)

Haastatteluista kävi ilmi, että tuottaja on se, kenen pinna venyy ja kenen hermot kestävät tilanteesta riippumatta. Tuottajalta vaaditaan ehdotonta pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Niiden ansiosta pärjää pitkälle silloin kun asiat muuttuvat hankaliksi ja mutkikkaiksi. Tuottaja ei hermostu tai lannistu helposti vaan kykenee ratkaisemaan ongelmia kovankin paineen alla. Tuottajalla pitää olla kyky hallita tilannetta ja omaa stressitasoaan.

Haastattelemistani tuottajista jokainen oli vahvasti myös sisältötuottaja. Tarkoittaen sitä, että he ovat aktiivisesti mukana tekemiensä projektien sisällön

kehittämisessä eivätkä ole esimerkiksi keskittyneet pelkän rahoituksen hankintaan tai liiketoiminnan pyörittämiseen. Kyky ymmärtää ja kehittää sisältöjä on henkilökohtainen ominaisuus siinä mielessä, että tuottajalla pitää olla taiteellista silmää ja näkemystä.

3.2 Tuottajan työ

Tuottajan työ koettiin haastattelujen perusteella vapaaksi, vaihtelevaksi ja projektiluontoiseksi. Vapaaksi työ koettiin siinä mielessä, että jokainen voi valita ja kasata ympärilleen omien mielenkiintojen ja kykyjen mukaan niitä asioita mitä haluaa tehdä. Tällöin pitää pystyä kuitenkin tunnistamaan ja tiedostamaan omat voimavarat ja tarvittaessa ulkoistaa ne osa-alueet, jotka eivät hoidu omien kykyjen tai resurssien mukaan.

Tuottajan työtä pidettiin myös eräänlaisena elämäntapakysymyksenä. Ala on valinta, joka pitää sisällään asioita jotka täytyy hyväksyä vaikkei niistä pitäisikään. Kun hyväksyy nämä asiat, pääsee tällöin myös toteuttamaan omia kunnianhimojaan ja niitä iloja mitä alalla haluaa tehdä. Se, että kokee intohimoa alaa kohtaan ja on valmis antamaan täyden työpanoksen, ovat ne kaksi voimaa, jotka vievät työssä eteenpäin. (Rousu Outi 24.2.2006)

Haastateltavista usea koki työnsä painottuvan voimakkaammin sisältöpuoleen, enemmän keskusteleva ja taiteellinen tuottaja kuin mekaaninen toteuttaja. Mutta esimerkiksi yrittäjänä tuottajan pitää hoitaa niin sisällölliset kuin käytännön asiat itse. Tai mikäli yrityksessä on kaksi tuottajaa, on toisen yksinkertaisempi keskittyä järjestelmällisiin ja liiketaloudellisiin asioihin. Tämänkaltaiset jaot ovat järjestelykysymyksiä mihin yritys etsii itselleen sopivimman toimintamallin.

Kysyttäessä millaista tuottajan työ on, nousi esille asia, joka vaikuttaa voimakkaasti siihen millaisena työn kokee. Tämä asia on ero palkka- ja yrittäjätuottajien välillä. Haastateltavista toinen koki näiden välisen kuilun isommaksi kuin toinen. Palkkatuottajat ovat toisaalta samalla lailla henkisesti

vastuussa tuotannoista, mutta viime kädessä hän on kuitenkin palkkatyöläinen ja tekee tuotannon työsuhteessa, jolloin vastuu ei yllä häneen henkilökohtaisesti vaan se ulottuu työnantajaan. Yrittäjätuottaja on yrittäjä ja vastuussa kaikesta hamaan loppuun asti. (Rousu Outi 24.2.2006)

Asian voi kokea myös siten, että yrittäjätuottaja on siinä mielessä samassa asemassa palkkatuottajan kanssa, että kun yrittäjältä voi kaatua yritys niin yhtäläillä palkkatuottajalta voi työpaikka lähteä alta. Molempien työ on kuitenkin loppujenlopuksi tuottajien budjettien seuraamista ja valvomista oli yrittäjä tai ei. Yrittäjän aseman astetta stressaavamammaksi voi kuitenkin tehdä se, mikäli tuottaja on sijoittanut esimerkiksi elokuvatuotantoon henkilökohtaista pääomaa, jonka vaikutus heijastuu automaattisesti myös omaan talouteen. (Ritalahti Mika 9.3.2006)

Televisiotoiminnan puolella arveltiin Suomessa toimivan enemmän tuotantoyhtiöitä, jotka käyttävät niin sanottuja palkkatuottajia. Palkkatuottajien työ on kärjistetyksi sitä, että jokaisella tuottajalla on vastuullaan ohjelmia joita tulee kehittää ja jotka täytyy pitää hengissä. Independent-puolella, oli kyse televisiosta tai elokuvista, suurin osa toimijoista on yrittäjätuottajia pienissä tuotantoyhtiöissä. Tällöin yrittäjätuottaja on niin vastaava tuottaja kuin tuottaja, joka itse pitää hankkeet käynnissä ja kehittää samalla uusia projekteja.

3.3 Työn elementit

Tuottajan työ koostuu useista eri osa-alueista ja itse työ on erilaisten päätösten tekemistä. Työ voidaan jakaa karkeasti viiteen eri elementtiin, joita ovat **luovuus, sopimusjuridiikka, tuotantotalous, johtaminen** sekä **tuotantoprosessit**. Luovuus esimerkiksi on todella laaja käsite joka pitää sisällään periaatteessa kaiken luovuuteen liittyvän toiminnan, kun taas johtaminen on hyvinkin tapaus- ja henkilökohtaista. Sopimusjuridiikkaan puolestaan kytkeytyy sellaisia asioita, kuten esimerkiksi musiikin käyttö tai työsuhte, joiden sopimiseen kirjalliset sopimukset ovat omiaan.

Elokuvan tekemisessä käsikirjoitus on jyvä joka kasvaa ajan kuluessa ja työtä tehdessä elokuvaksi. Vaikka tuottaja ei ole elokuvaprojektien luovin henkilö, täytyy hänen ymmärtää mitä käsikirjoitus merkitsee elokuvan tekemiselle taiteellisesti. Täytyy ymmärtää hankkeen sisältö ja mitkä ovat sen laadulliset kriteerit. Tuottajalla on oltava luova visio ja kyky sanoa, mikä on hyvää ja mikä ei. (Houghton 1991)

Vaikka faktaohjelmien suunnittelun olennaisin osa ei ole itse käsikirjoitus siinä määrin missä se on television draama- tai elokuvatuotannoissa, on televisiotuottaja kuitenkin aina mukana sellaisissa luovissa keskeisissä päätöksissä, jotka koskevat esimerkiksi ohjelman lavasteita, visuaalista ilmettä, kuvauspaikkoja, pääkuvaajaa, juontajaa tai monia muita asioita. Kun päälinjat on päätetty yhdessä niistä taiteellisesti vastaavien henkilöiden kanssa, täytyy tuottajan kyetä välittämään ja kommunikoidaan näkemys muulle työryhmälle ohjelman luovasta visiota. Tämän jälkeen tuottaja johtaa tätä muiden käytännössä toteuttamaa luovaa visiota.

Luovuuteen sekä itse tuottajuuteen liittyy uusien hankkeiden ideointi ja kehittäminen sekä käsikirjoitusten läpikäynti. Uusien tuotantojen suunnittelu kuuluu, varsinkin pienemmissä tuotantoyhtiöissä, niiden tuottajien työnkuvaan jotka samanaikaisesti tekevät jo olemassa olevia projekteja. Mekaanisen toimimisen rinnalla tehtävä luova innovointi antaa energiaa ja motivoi, vaikka sille ei jäisikään paljoa aikaa.

Tuottajan tulee seurata elettävää aikaa ja haistella esimerkiksi yhteiskunnan yllä liikkuvia hiljaisia signaaleja. Tuottajan tulee pyrkiä ennustamaan mikä on seuraava trendi. Mikä on asia joka puhuttaa, kiinnostaa ihmisiä ja ennen kaikkea mikä on asia joka myy.

Sopimusjuridiikka on tärkeä osa tuottajan työtä. Tuottajan täytyy ymmärtää tekijänoikeuslakia, jotta tietää mikä on sallittua, mikä ei ole sallittua ja miten toimia tilanteissa jotka vaativat tietämystä tekijänoikeuksista. Tekijänoikeus määrittelee luovan panoksen käyttöä tuotannoissa. Tuottajan täytyy tietää

milloin ja millaisissa tilanteissa luovuudelle tulee ja voi tulla rajoittavia tekijöitä, ja ennen kaikkea täytyy tietää mitä ne rajoittavat tekijät ovat.

Elokuvat ovat taidetta, mutta mitä suurimmissa määrin ne ovat myös liiketoimintaa. Tuottajan työssä taiteen tekeminen sekä liiketoiminnan harjoittaminen kuuluvat vahvasti yhteen. Elokuvan täytyy kerätä katsojia, jottei sen budjetti jäisi tappiolliseksi. Tuottajalla täytyy elokuvaa tehdessä olla ymmärrys tuotantotaloudesta eli siitä, mistä elokuvan rahoitus ja kustannukset koostuvat. Siis jotta tuottaja voi toimia viisaasti liiketoiminnan kannalta, täytyy hänen olla perillä edellä mainituista asioista. Sama pätee myös televisiotuotannoissa.

Tuottajan työ on projektijohtamista. Työryhmää johtaessa on hyvä ymmärtää ryhmädynamiikkaa ja tietää millä tavoin johtaa kutakin eri projektia. Olennaista on palkata projektiin oikeat henkilöt. Selvittää heille itselleen, kuin myös muulle työryhmälle, heidän toimenkuvansa. Tuottajan tulisi motivoida työntekijöitä ja antaa heille myönteistä palautetta niin, että he tekevät työnsä hyvillä mielin ja parhaalla mahdollisella tavalla. Projektin kannalta on keskeistä valvoa, että lopputulos, joka asiakkaalle on markkinoitu, on mielellään parempi kuin mitä on myyty, eikä toisinpäin.

”Ryhmän johtaminen ja ihmisten tyytyväisenä pitäminen on kuninkuuslaji. Tiimin vetäjältä vaaditaan vahvaa motivaatiota ja asiantuntemusta. Johtamiseen kuuluu paljon asioita, jotka voivat tuntua raskailta. Tämän vuoksi johtajalla täytyy olla myös terve itsetunto. Pitää osata ja uskaltaa tehdä oikeita päätöksiä nopeasti. Nämä päätökset voivat vaikuttaa siihen millä tavalla pidetään ihmiset tyytyväisenä. Ei ole olemassa yhtä hyväksi havaittua tapaa miten motivoida ihmisiä, mutta ihmistuntemuksen avulla tuottaja voi havaita jonkun kaipaavan rauhoittelua tai rohkaisua joka motivoi työntekijää jatkamaan.”(Tuominen Saku 16.3.2006)

Tiimin vetäjänä tuottajan täytyy pystyä lataamaan tiimiinsä positiivista henkeä ja pitämään toisaalta hyvät suhteet myös ulkopuolisiin tekijöihin. Hyvä vetäjä

sietää stressiä ja tekee itsenäisiä ratkaisuja. Hän pyrkii vähentämään keskinäistä kilpailua, mutta sallii monenlaisia mielipiteitä ja keskustelua. (Rantala 2004)

Hän (tuottaja) on luova johtaja... luovuuden tuomari. --Hän huolehtii kaikesta, mutta hänen itsensä ei tarvitse osata kirjoittaa, ohjata, näyttellä eikä säveltää voidakseen auttaa kirjoittajia, ohjaajia, näyttelijöitä ja säveltäjiä tekemään parhaansa. Hän tietää, mitä hyvät ihmiset voivat tehdä tärkeillä tuotantoalueilla, ja painostaa heitä tekemään parhaansa tietäen tarkkaan, milloin he eivät sitä tee. (Houghton 1991)

Tuottajan työ on vastuullista työtä, mutta tarvittaessa tuottajan täytyy tehdä myös kaikkea muuta. Vaikka tuottaja on ryhmän johtaja, tulee tuottajan tilanteesta riippuen tarttua tarvittaessa kameran jalustaan ja kannettava se paikasta a paikkaan b. Imagosyistä ei tuottajan kuitenkaan ole syytä siivota lattiaa. Yleisesti tuottajuuden käsitys siitä, että tuottaja olisi jotain muiden yläpuolella, on väärä. Tuottaja on yhtä tärkeä kuin pääkuvaaja, ohjaaja, kuvaussihteeri tai kuka tahansa muu.

Projektijohtamisen lisäksi yrittäjätuottajien täytyy osata myös johtaa yritystään projektien ohella. Tämä edellyttää ymmärtämistä yritysjohtajalle ominaisista asioista.

Viimeisenä tuottajan työn elementtinä on tuotantoprosessi. Miten projektit käytännössä menevät? Projektien etenemisen kannalta on tärkeä tietää mitä eri vaiheita tuotanto pitää sisällään. Missä järjestyksessä nämä vaiheet tulee tehdä, jotta projekti pääsee etenemään? Mitkä ovat niitä vaiheita, missä tuottaja tarvitsee ulkopuolista apua? Kyseessä on työn elementti, joka tarkoittaa käytännön organisointia.

3.4 Tärkeimmät työkalut

Sisällön ja toiminnan kannalta tärkein työkalu elokuvatuottajalle on käsikirjoitus. Käsikirjoitus on tuottajan väline niin rahan hankinnassa, tuotantojen tekemisessä kuin yrityksen pyörittämisessä. Rahoituksen kannalta käsikirjoitus on kaikkein merkittävin. Hyvää käsikirjoituksen saa työstettäväksi joko löytämällä sellaisen tai kirjoittamalla sellaisen itse. Mikäli tuottajalla on hyvä käsikirjoitus, rahoituskin löytyy helposti.

Suunnittelutyökaluna käsikirjoitus on olennaisin. Käsikirjoitus määrittää projektin. Mikäli käsikirjoitus on huonosti tehty, sitä ei voi paikata muilla keinoin. Hyvinkin tehty suunnittelutyö voidaan pilata monella tapaa, mutta toisinpäin ei voi tapahtua. Huonosta käsikirjoituksesta ei saa hyvää elokuvaa. Kaikki siis lähtee käsikirjoituksesta, jolloin palataan tuottajalle ominaiseen seikkaan eli taitoon tunnistaa hyvä käsikirjoitus.

Televisio puolella käsikirjoituksen merkitys ja luonne on toisenlainen. Käsikirjoitus on ennemminkin aihe, ajankohtaisuus tai muu samantapainen. Televisio-ohjelmissa tärkein on idea jota lähdetään työstämään ja myymään eteenpäin. Esimerkiksi tosi-tv-ohjelmassa roolitus on paljon merkittävämpi elementti kuin varsinainen ennalta tehty käsikirjoitus tai suunnitelma.

Kärjistettynä elokuvapuolella luova voima on ohjaaja. Tuottaja tuo oman luovuutensa esille valitsemalla ohjaajan tai valitsemalla käsikirjoituksen josta elokuvaa lähdetään rakentamaan. Tämän jälkeen tuottaja laskee piuhat irti ja ohjailee kokonaisuutta.

Saku Tuominen näkee asian televisiopuolella seuraavasti;

”Television puolella edellä mainittu asia on pikemminkin toisinpäin. Tuottaja on ikään kuin keskellä se luova voima. Tuottaja tekee luovat päätökset jolloin minä sanoisin, että tuottajan keskeisin työkalu on pää. Optimitapauksissa tuottaja on itse myynyt ohjelman ja tietää tällöin itse parhaiten mitä on myynyt eli tuntee ja tietää tuotteen

sisällön. Tällöin asiasta on syntynyt oma näkemys. Tuottajalla on selkeä näkemys mihin pyritään ja hän kykenee ikään kuin kommunikoimaan sen näkemyksen kymmenille eri ihmisille, joista yksi on lavastaja, toinen on tähti ja kolmas kuvaussihteeri, niin että ikään kuin kaikki ovat tekemässä samaa ohjelmaa.” (Tuominen Saku 16.3.2006)

Erittäin merkittävä työväline on myös henkilökohtainen verkosto. Se, että tuntee käsikirjoittajia, ohjaajia, elokuvantekijöitä sekä toisia tuottajia. Mitä laajempi verkosto sitä helpompi on valita esimerkiksi sopiva ohjaaja tiettyyn käsikirjoitukseen. Kun ohjaaja on entuudestaan tuttu, sujuu työskentelykin sujuvammin, kun henkilöiden vahvuudet ja heikkoudet ovat tiedossa.

Ammattitaito eli tietotaito siitä, että tuntee ja tietää alan mekanismit voidaan laskea myös yhdeksi työkaluksi. Tiivistettynä tuottajan neljä tärkeintä työkalua ovat käsikirjoitus, verkostot sekä oma pää ja tietotaito.

4 Opinnot – opiskelu

Vuonna 2002 Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän osaston verkkosivujen tuottamisen suuntautumislinjau kuvauksessa mainittiin tuottajan neljä tarpeellista särmää joita ovat taiteellisuus, organisointi, juridiikka ja raha. Lisäksi tarpeen katsottiin olevan myös yrittäjäasenne, idearikkaus, projektinhallinta, myyntihalukkuus ja markkinointikyky. (Tampereen viestinnän osaston verkkosivuilla 2002)

On selvää, että osa edellä mainituista ominaisuuksista, kuten taiteellisuus ja organisointikyky, ovat jollain tapaa kehittyneitä ominaisuuksia ja että jokaiseen kykyyn vaaditaan henkilökohtaista kiinnostusta ja paloa. Mutta tarkoittaako tämä sitä, ettei näitä asioita voisi opettaa tai opetella lisää? Ei riitä, että opiskelemaan valitut henkilöt ovat luonteeltaan yrittäjähenkisiä tai halukkaita myymään. He tarvitsevat ne tiedot miten yrittää ja miten myydä. Nämä asiat heidän tulee oppia, tässä tapauksessa, niissä kouluissa joihin heidät on valittu. Henkilökohtaiset ominaisuudet eivät pelkästään riitä tai tee kenestäkään ammattitaitoista tuottajaa tai tuottamisen alueella työskentelevää henkilöä.

Katri Halosen (2004) mukaan tapahtumatuottajan osaamisessa yhtenä tärkeänä piirteenä nähtiin toimiminen liiketoiminnan ja taiteen rajapinnassa. Tähän lauseeseen kiteytyy ajatus siitä, mitä myös televisio- sekä elokuvatuottamisen opetus tulisi olla ja mitä sen tulisi pitää sisällään. Tämä toimintamalli tulisi kaikkien, niin opettajien kuin oppilaiden, sisäistää jotta mediatuottajien opetus sekä koulutus ohjaisivat parempaan ammattitaitoon.

Ohjaaja Auli Mantila on toiminut taideteollisen korkeakoulun ohjaajalinjan opettajana ja kirjoittaa kolumnissaan seuraavasti:

”Ihmiset joutuvat sommittelemaan koulutuksensa kasaan ilman käsitystä siitä, miten saatavilla olevat satunnaiset kurssit mahdollisesti palvelevat heidän ammattitaitonsa karttumista.”
(Mantila 2005)

Vaikka Mantila puhuukin tietyn linjan ongelmasta, voidaan todeta että hänen tarkoittamansa linja ei ole ongelmansa kanssa yksin. Ongelmallinen tilanne ulottuu muidenkin korkeakoulujen oppilaisiin.

Koulutusputki, jossa kaikki opinnot olisi räätälöity valmiiksi palasiksi, ei sovi kaikille. Oppijoina ihmiset ovat erilaisia ja on selvää, että jokainen meistä sisäistää asiat erilailla. Toiselle sopii paremmin valmiiksi räätälöidyt palaset, kun toiselle taas ei. Jokaisen on itse rakennettava se tie mitä pitkin haluaa kulkea. Tietä on kuitenkin vaikea rakentaa ilman siihen sopivaa rakennusmateriaalia.

Yleisesti on tiedossa ne asiat joita mediatuottajille tulisi opettaa. Koska kurssitarjonnosta puuttuu mediatuottajille oleellisia kursseja, joutuvat opiskelijat kasamaan tutkintoaan hajanaisista media-alaan liittyvistä kursseista. Opiskelijan ei ole mahdollista suorittaa kaikkia opintoja projektien muodossa vaan tutkinto edellyttää myös niin sanottuja ammatillisia perusopintoja, jotka järjestetään usein lähiopetuksena.

Järjestettävillä kursseilla (lähiopetuksen muodossa) opitaan usein hyvin perusasiat, mutta syventävä opetus jää vähäiseksi. Esimerkkinä markkinoinnin opetus; Markkinointiin liittyy oleellisesti muutakin kuin tiedotusten tekeminen tai markkinointikanavien tunteminen. Opetuksessa käsitellään usein irrallisia osia suuremmasta kokonaisuudesta, vaikka hyödyllisempää voisi olla tuntea markkinointisuunnitelman tekotapa kokonaisuudessaan. Mitä markkinoinnilla ja tiedottamisella yleensä haetaan? Kuinka pitkäaikaisesta ja kokonaisvaltaisesta prosessista onkaan yleensä kyse kun puhutaan markkinoinnista? Tarvitaan kokonaisnäkemys siihen, mitä markkinointi on ja miten sitä tulisi tehdä. Tapahtumia, televisio-ohjelmia ja elokuvia tekevät yritykset markkinoivat tuotteitaan erilailla. Esimerkkien kautta mediatuottajien opetuksessa olisi hyvä paneutua juuri tähän seikkaan ja mennä opetuksessa syvemmälle asioiden ytimeen.

Opetus jää osittain vain pintatasolla liikkuvaksi yleissivistäväksi tuntemukseksi, joka ei tue ammatillista kasvua vaikka siihen olisi olemassa kaikki mahdollisuudet. Jotta oppimista pääsisi tapahtumaan, yhtenä merkittävänä

asiana opiskelijat kokevat palautteen saamisen. Palautteen antaminen kurssisuoritusten päätteeksi uupuu joko kokonaan tai päinvastoin on erittäin perusteellista ja rakentavaa. Jälkimmäistä tapahtuu kuitenkin harvemmin, mutta kun näin tapahtuu, on palaute erittäin rakentavaa. Pelkkä arvosana suoritetusta kurssista ei kerro tarpeeksi.

Käytännön puolelta opiskelijat voivat kerätä oppimiskokemuksia kiitettävän paljon. Medianomin tutkinto ei kuitenkaan täyty pelkistä projektiopinnoista. Jotta tutkinto olisi hyväksyttävä, tulisi siinä olla merkintöjä kursseista joiden opetus koostuu itsenäisestä työskentelystä sekä lähiopetuksesta. Kysyttäessä asiaa mediatuottamisen linjan vetäjältä arvioi hän lähiopetuksen määräksi kaikesta opetuksesta 40 prosenttia. Tähän prosentti määrään katsottiin kuuluvan luennot, ryhmätyöt, tehtävät ja niiden käsittelyt sekä keskustelumuotoinen opetus.

Itsenäisen opiskelun tarkoitus on syventää lähiopetuksessa annettuja tietoja ja antaa aikaa tiedonhakuun, tehtävien tekemiseen, lukemiseen, esseiden kirjoittamiseen, raportointiin ja analysointiin. Itsenäisen opiskelun määrä kaikista opinnoista katsottiin olevan 30 prosenttia. Muu toiminta, kuten erilaisten projektien kautta tapahtuva oppiminen sekä yritysvierailut, seminaarit ja tapahtumat koululla ja sen ulkopuolella, saa myös 30 prosenttia.

Kokemusteni perusteella en yhdy täysin siihen ajatukseen, että kaikesta opetuksesta 70 prosenttia olisi koulun järjestämää tai alulle panemaa. Aikaa itsenäiseen opiskeluun, tiedon hakemiseen ja tehtävien tekoon on toki oltava. Määrällisesti sitä on kuitenkin liikaa suhteessa siihen mitä itsenäisen opiskelun ajatellaan pitävän sisällään.

Se, miten prosentit todellisuudessa jakautuvat, on vaikea määritellä. Mielestäni kuitenkin opiskelijoiden harjoittamaa itsenäisesti suoritettavaa toimintaa on yli puolet kaikesta siitä mitä koulussa opiskelijat tekevät.

Haastattelujen pohjalta nousi esiin kolme asiaa, joiden korostamista opinnoissa olisi hyvä painottaa enemmän. Nämä kolme asiaa olivat **luovuus, johtaminen**

sekä **yritystoiminta**. Nämä kolme asiaa mainittiin jokaisessa opinto-oppaan tekstissä (kohta 2.1) olevan osa opintoja.

4.1 Luovuus – käsikirjoitus

Tuottajan ei itse tarvitse osata käsikirjoittaa, se on käsikirjoittajan työtä. Tärkeintä on se, että pystyy lukemaan ja näkemään käsikirjoituksen mahdollisuuden, arvioimaan, onko siinä potentiaalia esimerkiksi kokoillan elokuvaksi tai sarjaksi televisioon. Tuottaja arvioi käsikirjoitusta siitä näkökulmasta, onko sitä mahdollista toteuttaa.

”Miten käsikirjoituksen tarina soveltuu senhetkiseen tarjontaan, onko sen tyyppisistä tarinoista pulaa, onko hankkeelle tilausta. Tämä ajatus pyörii tuottajan mielessä joka kerta, kun hän tutustuu uuteen käsikirjoitukseen.” (Rousu Outi 24.2.2006)

Käsikirjoituksen peruskurssilla opiskelija tutustuu draaman historiaan ja kulkuun. On hyvä, että tuotannon opiskelijat tutustuvat harjoitusten kautta käsikirjoittamiseen prosessina, jolloin hahmottuu selkeämmin se, mitä itse käsikirjoittajan työ on. Päähuomio kurssin opetuksessa ei saisi kuitenkaan olla kirjoittamisessa. Tärkeämpää olisi käsikirjoitusten purkaminen sekä dramaturgian opiskelu.

Jokaiselle, joka on kiinnostunut kirjoittamisesta ja eritoten käsikirjoittamisesta, on sen opiskeluun ohjauksen alaisena TTVO:lla myös mahdollisuus. Käsikirjoittaminen ja käsikirjoitus ovat kuitenkin kaksi erillistä asiaa, jotka poikkeavat työvälteinä toisistaan. Niin käsikirjoittamisesta kuin valmiin käsikirjoituksen käsittelystä tulisi järjestää erillistä opetusta. Mediatuottajalle itse kirjoittaminen ei ole tärkeää, vaan se miten ymmärtää ja käsitellä käsikirjoitusta työkaluna. Käsikirjoituksen purkaminen, kustannusarvion hahmottaminen ja ennen kaikkea se, että osaa tunnistaa ne elementit joiden ansiosta käsikirjoitus olisi mahdollista viedä tuotantoon. Käsikirjoituksia tulisi osata analysoida ja arvioida dramaturgian kannalta.

Kursseilla olisi hyvä saada tehtäviä, joissa purettaisiin käsikirjoituksia ja katsottaisiin miten ne ovat toteutuneet draama-sarjoina tai elokuvina. Esimerkkejä olisi hyvä saada niin koti- kuin ulkomailta vaikka ulkomaisen käsikirjoituksen saaminen ei ehkä ole niin yksinkertaista. Useiden eri käsikirjoitusten purkaminen ja kohtausten läpikäynti, edes suullisesti ryhmän kesken, auttaisi hahmottamaan käsikirjoitusten ja draaman kulkua jo paljon paremmin, kuin itse kirjoittaminen.

Esimerkkien kautta voitaisiin miettiä olisiko itse toteuttanut jonkun kohtauksen toisella tapaa, olisiko jotain voinut jättää näyttämättä, miettiä elokuvan hyviä ja huonoja puolia. Voitaisiin laskea mahdollinen kustannusarviota elokuvalla tai sarjalle. Tämänkaltaiset harjoitukset olisivat opiskelijoille mielenkiintoisia, toivottuja sekä hyödyllisiä. Ei niinkään käsikirjoittamista vaan käsikirjoitusten purkua. Tuottajan täytyy lukijana avata teksti ja löytää sieltä elokuvanteon kannalta oleelliset asiat.

Monet elokuvat pohjautuvat jo olemassaolevaan teokseen kuten romaaniin tai novelliin sekä nykypäivänä myös usein sarjakuviin. Kun kirjallisesta teoksesta kirjoitetaan elokuvan käsikirjoitus, on kyseessä adaptaatio. Tuottajan on hyvä tietää miten toimitaan, kun halutaan lähteä työstämään jo olemassa olevaa toisen henkilön omistamaa teosta. Adaptaatiossa käsikirjoitus poikkeaa hyvin usein itse alkuperäisteoksesta, joka voi aiheuttaa konflikteja tekijöiden välillä. (vrt. Hyytiä 2004) Tämän vuoksi tuottajalla on hyvä olla olemassa tietoa dramaturgiasta, elokuvakerronnasta kuin myös sopimusjuridiikasta, jotta voi perustella asiaa elokuvan taiteellisen tekemisen kannalta mahdollisissa konfliktitilanteissa.

Jokainen adaptaatio ei tietenkään johda ongelmiin, mutta on tärkeä tietää, etteivät alkuperäisteokset ole siirrettävissä suoraan kirjasta elokuvaksi. Usein täytyy muuttaa tai lisätä asioita, jotta kirjasta saataisiin ainekset menestyvään elokuvaan.

Mediatuotannon opiskelijoille dramaturgiaan tutustuminen pelkän kirjoittamisen kannalta ei ole riittävää. Käsikirjoittaminen ja dramaturgia ovat kaksi eri asiaa ja

sisältävät omaa terminologiaa. Tuottajan ei tarvitse toki tietää kaikkea, mutta se, että ymmärtää niiden termien merkityksen joita käsikirjoittaja käyttää työstäessään käsikirjoitusta niin tuottajan kuin ohjaajan kanssa. Käsitteiden kuten treatment, synopsis, step- tai sequence-outlinen tietäminen on osa ammatillista sivistystä.

Tuottaja ei ole projektin luova henkilö, mutta tuottajalla on hyvä olla luova mieli. Luovuus on abstrakti käsite, mutta voimme itse ruokkia omaa luovuuttamme. ”Luovia hetkiä” voi kokea useiden eri asioiden joukossa kuten kulttuurin, ruuan tai vaikka urheilun parissa. Monet asiat elämästä ja kokemuksista inspiroivat luovuuttamme.

”Tiedon kerääminen on kuitenkin luovuutemme kannalta keskeisen tärkeää. Ihminen kerää kahta tiedon lajia, hyödyllistä ja hyödyttöä tietoa. Hyödyllistä tietoa on kaikki omaan alaan ja keskeisten haasteiden ratkaisemiseen liittyvä tieto. Hyödyttöä tietoa on puolestaan mikä tahansa tieto, joka tuntuu kiehtovalta ja innostaa sinua, mutta jolle sinulla ei juuri nyt ole mitään käyttöä. Luovuuden logiikkaan kuuluu se, että joskus hyödyllinen tieto osoittautuu hyödyttömäksi ja hyödytön tieto hyödylliseksi. Etukäteen sitä ei voi tietää.” (Asikainen 2005)

4.2 Johtaminen – Ryhmätyö

Tittelit tuottaja ja johtaja ovat televisio- ja elokuvatuotannoissa todella lähekkäin toisiaan, osittain ne ovatkin synonyymeja toisilleen. Tuottaja on ryhmän johtaja, henkilö jolla on valtaa, mutta myös vastuuta. Johtamisen taitoja voi opiskella ja harjoittaa, mutta kaikki eivät tästäkään huolimatta opi hyväksi johtajaksi. Joidenkin ihmisten persoonalle on ominaista vahva johtajuutta huokuva asenne. Itsevarmuus, sosiaalisuus ja ulospäin suuntautuneisuus ovat kaikki hyvän johtajan ominaisuuksia. Tuottajaksi harvoin hakeutuu ihminen jolla ei ole minkäänlaista kykyä, taitoa, halua tai asennetta johtamiseen.

Tuottajan on tultava toimeen kaikkien alaistensa ja yhteistyökumppaneiden kanssa, jotta työskentely olisi mielekästä kaikille osapuolille ja jotta se olisi eduksi tuotannolle. Olennainen ja tärkeä osa tuottajan työtä on myös neuvottelutaito. Tuottaja tietää miten tehdä kompromisseja, unohtamatta kuitenkaan mikä on hyväksi, projektin lopputulosta silmällä pitäen.

Tuottajan vahvuutena pidetään kykyä toimia yhteistyössä ja että taiteelliset ja sisällölliset tavoitteet ovat prosessin onnistumista määritteleviä tekijöitä. Kokonaisvastuu on määriteltävissä myös siten, että tuottaja on vastuussa muista tekijöistä. Tuottaja kantaa tämän vastuun varmistamalla mahdollisimman suotuisat olosuhteet eri osa-alueiden työskentelylle. Tuottaja ei ole tekijöistä se, jonka tulisi kyseenalaistaa omaa toimintaansa tai projektin onnistumismahdollisuuksia. Johtajana tuottaja ei anna muille työntekijöille epävarmaa kuvaa vaan epävarmoina aikoina tuottajan pitää tuntua turvalliselta. Tällöin muut, kuten ohjaaja, saa kokea omaa epävarmuuttaan joka on oleellisena läsnä taiteellisessa työssä. Vahva tuottaja tarkoittaa mielestäni sitä, ettei tuottaja anna periksi silloin kun eteen tulee vaikeuksia, vaan taistelee turvatakseen muille tekijöille tilaa toimia. Vahvuus tarkoittaa myös ammattitaitoa, kykyä selvittää tilanteet elokuvan eduksi ja tekijän parhaaksi. (Hyytiä 2004.)

Mikäli johtajuutta on vaikea oppia, miten ammattikorkeakoulussa tämä asia voitaisiin silti ottaa paremmin huomioon mediatuottajien koulutuksessa? Johtaminen on toimimista useiden erilaisten ihmisten kanssa. Kouluissa opiskelijat tekevät projekteja toistensa kanssa eikä ongelmilta tai konflikteilta voida välttyä. Tämän vuoksi olisikin tärkeää, että opiskelijat pääsisivät vaihtamaan kokemuksiaan ja käsittelemään tilanteita yhdessä. Opiskelijoille on ominaista purkaa näitä asioita keskenään, mutta keskeistä asiassa olisi, että keskustelua johtaisi henkilö jolla on niin sanottua oikeaa kokemusta tuottajana, tuotantopäällikkönä sekä esimiehenä toimimisesta. Keskustelua ohjaava henkilön tarkoitus olisi neuvoa miten opiskelijoiden olisi kannattanut toimia esille tulleissa tilanteissa ja hän mahdollisesti osoittaisi sellaisia asioita joissa oli menetelty väärin tuottajan tai jonkun muun henkilön toimesta. Kokemusten vaihtaminen ja palautteen saaminen olisi kehittymisen kannalta olennaista.

Ensisijaisinta olisi, että ryhmätyö- ja johtamistaitoja opiskeltaisiin niin kuin linjan kuvauksessa lukuvuonna 2002–2003 luvattiin. Nykyisellä oppikokemuksella valmistuvat mediatuottajat eivät koe saaneensa tarpeeksi opetusta tai tietoa johtamistaidoista, sen tärkeydestä ja siitä millaista on hyvä johtaminen. Itseopiskelun varaan kaikkea ei voida jättää. Mitä järkeä muuten olisi koko mediatuottajien kouluttamisella? Työskentely muiden kanssa tuo kokemusta, mutta opiskelijan on vaikea kehittyä ilman kunnollista palautetta ohjaavilta opettajilta. Kanssaopiskelijoiden palautetta ei aina osata ottaa rakentavasti, vaan se koetaan ennemminkin kritiikiksi työskentelytavoista. Ohjaava opettaja tai muu kurssin järjestäjä olisi palautteen antajana puolueettomampi sekä palautteen lähteenä parempi, jotta opiskelija kokisi sen arvokkaaksi.

4.3 Yritystoiminta

Tuottaja voi toimia joko yrittäjänä tai palkkatuottajana toisen omistamassa yrityksessä. Tuottajalla on kuitenkin hyvä olla jonkinasteiset perustiedot yritystoiminnasta riippumatta siitä kenelle työskentelee - huolimatta siitä, että useat taloushallinnolliset sekä yritystoimintaan liittyvät asiat hankitaan ulkopuolisena palveluna. Ammattitaidon sekä yleissivistyksen kannalta on kuitenkin hyvä tietää mistä on kyse, kun käsitellään liiketoimintaan liittyviä asioita.

Mitä ovat ne asiat, joista mediatuottajaksi opiskelevien henkilöiden tulisi tietää ainakin perusteet? Tuottaja tai tuotantopäällikkö on pääasiassa se henkilö, joka palkkaa ja valitsee työryhmän jäsenet. Tällöin tuottaja toimii, yhdessä tuotantoyhtiön kanssa, myös työnantajana. Tämän vuoksi ja sen, että tuottaja voi toimia samaan aikaan myös itse työsuhhteessa, on hyvä tietää mitä pitää sisällään muun muassa työsopimus- ja työaikalaki. Näissä laissa on määritelty ne velvollisuudet, joita työnantajalla eli tuottajalla on työntekijää kohtaan.

Työsuhdeasioista neuvoteltaessa täytyy tuottajan olla perillä muun muassa senhetkisestä alan työehtosopimuksesta. Lisäksi tuottajan tulee katsoa, ettei työsopimus riko kenenkään oikeuksia, vaikka sopimukset tarkistettaisiinkin

ulkopuolisella. Lait asettavat työsopimuksien pohjan ja työehtosopimus tuo niihin parannuksia. Tuottajan kuuluu tietää, miten lakia noudattaa ja miten toimia työnantajana sekä -tekijänä. Lisäksi on olemassa seikkoja kuten esimerkiksi työturvallisuuslaki, jonka sisällöstä on hyvä olla jotain käsitystä. Varsinkin kuvaustilanteissa, joissa toimitaan usein vaihtelevissa olosuhteissa niin raskaan kaluston kuin sähköön kanssa.

Yritystoimintaan liittyvä opetus on jäänyt TTVO:lla minimiin. Liiketalouden perusasiat ovat sellaisia, joita ei projektien kautta opi. Koska tarkoitus ei ole perustaa omaa yritystä vaan oppia tuntemaan se omana maailmana, olisi hyvä omistaa kokonainen jakso näiden asioiden käsittelyyn opetuksessa. En näe mahdolliseksi yhteisopintoja liiketalouden opiskelijoiden kanssa, mutta mikäli halutaan, että koulusta valmistuu parhaita mediatuottajia, olisi hyvä jos opetuksessa käytettäisiin esimerkkeinä media-alaan liittyviä tapauksia.

Yritys- ja liiketoiminnassa liikkuu aina raha. Riina Hyytiän kirjoittamassa väitöskirjassa raha koettiin, lähinnä ohjaajien haastatteluista saadun aineiston pohjalta, tuottajan työkaluksi. Tuottaja on yleisesti vastuussa rahasta ja sen käytöstä. Vaikka tuotannot eivät varsinaisesti kulminoidu konkreettisesti kolikoihin, olisi opiskelijoille tarpeellista tietää yksinkertaisesti rahan käytöstä. Miten raha voi liikkua ja miten sen käyttöä pitää dokumentoida. (Hyytiä 2004.)

Perusasiat joista oppia tulisi saada liittyvät kirjanpitoon, kannattavuuslaskentaan sekä budjetointiin. Lisäksi verotukseen liittyvät kysymykset sekä pohjatietoa siitä mitä liiketoiminta ja yrittäminen ovat. Myös erilaisten rahoituslähteiden tunteminen tulisi olla esillä opetuksessa selkeämmin. Edellä mainitut asiat ovat vain raapaisu jäävuoren huipusta. Yritystoiminta käsittää useita eri osa-alueita joista tuottajan tulisi tietää toimiakseen oikein.

4.4 Projektioppiminen

Projektioppiminen on erittäin tehokasta ja oppilaille tulee eteen tilanteita, jotka muistuttavat hyvin pitkälle sitä mitä itse työ on. Näiden projektien, esimerkiksi lyhytelokuvien, dokumenttien ja tapahtumien tekemiseen oppilaitokset tarjoavat hyvät resurssit ainakin mitä tulee kalustoon sekä muuhun tekniikkaan. Tämä projektioppiminen, vaikka sen tarkoitus oppimismetodina on erittäin hyvä, ei silti palvele kaikkia opiskelijoita tasavertaisesti.

Projektioppimisessa tuotannon opiskelijoille ongelma tulee esiin siinä, ettei opiskelija pääse harjoittamaan kaikkia niitä elementtejä, mitkä normaalisti työelämässä kuuluvat tuottajan tai tuotantopäällikön tehtäviin. Koulussa tehtävien projektien parissa tuotannon opiskelijan rooli jää usein kuvauksia järjestäväksi henkilöksi. Kuvaukset ovat projektin esimerkiksi lyhytelokuvan suurin yksittäinen ponnistus jonka onnistumisen eteen jokainen tekee parhaansa. Vertaamalla tuotannonopiskelijoiden projekteista saamaa hyötyä esimerkiksi kuvaopiskelijoiden hyötyyn niin kuvapuolen opiskelijat kustuvat enemmän tästä käytännön harjoittelusta jota projektien tekeminen on.

Jotta opiskelijat saisivat käyttöönsä koulun resurssit, täytyy heidän tuotannon opiskelijan johdolla esittää projektin tuotantosuunnitelma aikatauluineen ja kustannusarvioineen koulun henkilökunnasta koostuvalle joukolle. Suunnitelmien ja aikataulujen tekeminen on hyvää harjoittelua työelämään, mutta mitä tulee kustannuspuoleen, budjetit eivät harjoita opiskelijoita tekemään sellaisia budjetteja joilla olisi yhtäläisyyksiä todellisen toiminnan kanssa. Usein koulussa tehtävät projektit muistuttavat toiminnaltaan pitkälle työelämän kuvioita. Tällä hetkellä projektit kuitenkin valmentavat tuotannonopiskelijoita tekemään lähinnä vain niin sanottuja kouluprojekteja koulun ehdoin. Kuitenkin tulisi huolehtia, että opetuskäytäntönä ne toimisivat tasa-arvoisesti kaikkien opiskelijoiden kesken.

Käytäntöä voitaisiin parantaa esimerkiksi pyytämällä projektin opiskelijatuottajaa tekemään projektille realistisempi kustannusarvio, johon on laskettu muun muassa työryhmästä syntyvät palkkakustannukset. Mukaan tulisi lisäksi laskea

mahdolliset ennakkosuunnittelusta syntyneet kulut. Asia joka usein jää kokonaan kouluprojekteissa budjetoimatta on markkinointiin sekä jälkitöihin menevät osuudet. Se, että tästä olisi opiskelijalle jotain hyötyä edellyttää tietenkin, että koulunhenkilökunnassa löytyy henkilö joka osaa tarkistaa onko opiskelijan tekemä laskelma mennyt lähelle oikeaa arviota. Ilman kunnollista apua ja palautetta opiskelija voi pahimmassa tapauksessa jäädä siihen uskoon, että hänen tekemänsä laskelmat ovat virheellisinäkin oikeita. Tämä johtaa siihen, että samat virheet toistuvat ja väärä tieto ja tekotavat seuraavat jopa työelämään.

Joka syksy opiskelijat tekevät harjoitustöitä, lähinnä lyhytelokuvia, filmille. Tuotannon opiskelijat toimivat näiden kuvausten järjestäjinä. Jotta oppimiskokemukselle saataisiin lisäarvoa, voisivat tuotannon opiskelijat, valvotun kurssin puitteissa, laskea oikeat kustannusarviot niihin käsikirjoituksiin joista filmiharjoitukset tehdään. Käsikirjoitukset eivät ole pitkiä jolloin kuvauspäiviäkään ei yleensä tule montaa. Näin ollen budjetitkin pysyvät kohtalaisissa mitoissa. Tämän kaltaisia budjetinlaatumisharjoituksia voi tehdä mistä tahansa käsikirjoituksesta, mutta etuna tässä on se, että itse käsikirjoitus pystytään toteuttamaan käytännössä. Opiskelijat pääsevät näkemään, kuinka etukäteen laadittu laskelma piti paikkaansa. Mikäli jokaiselle ei riittäisi niin sanottua omaa käsikirjoitusta työstettäväksi, voisi useampi tehdä harjoituksen samasta käsikirjoituksesta. Tällöin voidaan myös vertailla miten budjettiin vaikuttavia asioita voidaan toteuttaa eri tavalla ja nähdään onko kustannustehokkaampi tapa aina paras lopputuloksen kannalta.

Koulu vaatii jokaiselle projektille ohjaavan opettajan. Ohjaavan opettajan tehtävä on neuvoa ja etsiä yhdessä opiskelijoiden kanssa ratkaisuja ongelmatilanteisiin. Ohjaavan henkilön tulee olla sellainen, kenen puoleen opiskelijat voivat kääntyä missä tahansa projektiin liittyvässä asiassa. Tähänkin asiaan liittyy kuitenkin merkittävä ongelma jonka vuoksi ohjaavasta opettajasta ei koeta olevan paljoa hyötyä. Tällä hetkellä projektin valvojana toimii usein opettaja jolla on kokemusta vain yhdestä asiasta, kuten kuvaamisesta tai valaisusta. Hän ei ole välttämättä paras henkilö auttamaan kaikissa ongelmissa.

Kuvauksen opettajasta ei välttämättä ole vastamaan tuotannon opiskelijan esittämiin kysymyksiin tai toisin päin.

Vieraillessani kahdessa englantilaisissa tv- sekä elokuvakoulussa vuoden 2005 loppupuolella sain tutustua heidän käytäntönsä harjoitustöiden suhteen. Jokaisella projektin vastuullisella henkilöllä kuten ohjaajalla, tuottajalla tai lavastajalla on oma opettaja tai tutor kenen puoleen opiskelija pystyy kääntymään. Oppilaiden tekemisiä seurataan koko projektin ajan, valvotaan sekä ohjataan. Käytäntö poikkeaa TTVO:n tavasta myös siinä, että ohjaava opettaja on osan ajasta mukana kuvauspaikalla katsomassa opiskelijoiden työskentelyä. En ole kuitenkaan varma, toimisiko juuri tämänkaltainen käytäntö meidän oppimisympäristössämme, mutta joitain ideoita edellä mainitusta yhteistyöstä voisi hyödyntää.

Englantilaiseen opetuskäytäntöön verrattuna TTVO:n projektit ovat löyhästi tai vapaammin ohjattuja. Projektien luonnetta TTVO:lla kuvaa usein ajatus ”otetaan kamera käteen ja mennään kuvamaan”. Projektiopintoja kannattaa tehdä, mutta niiden laatuun tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Laatu tarkoittaa myös opetuksen laatua. Projekteista täytyisi saada enemmän palautetta, onnistuivatpa ne sitten tai ei. Palautetta tarvitaan, jottei toisteta samoja virheitä yhä uudelleen ja jottei kehitys jäisi niiden ensimmäisten projekteihin tutustuttavien kokemusten varaan. Ylipäätään opiskelijoiden ja opettajien välistä kommunikointia tulisi tapahtua ainakin mediatuottamisen puolella enemmän.

Katri Halosen kulttuurituottamisen opetusta käsittelevässä kirjassa erään kulttuurituottamista opettavan ammattikorkeakoulun opetuksesta vastaava henkilö kertoo heidän projektioppimisen mallistaan seuraavasti; opiskelija suorittaa työharjoittelua pakolliset 20 opintoviikkoa, mutta myös monen kurssitoteutuksen suoritusvaihtoehtona on mahdollista myös projektioppiminen. Parhaassa tapauksessa opiskelija pystyy suorittamaan työharjoittelua peräti 60 opintoviikon verran. (Halonen 2004)

Runsaalla työssä oppimisella on omat hyvät puolensa. Mutta, mikäli useampi ammattikorkeakoulu ottaisi käytäntöön, että työharjoittelua tai projektioppimista

työelämässä lisättäisiin opinnoissa nykyisestä 20 opintoviikosta ylöspäin, tarkoittaisi se myös sitä, että alan vähäisistä työpaikoista yhä useampi täytettäisiin työharjoittelijalla. Harjoittelijoilla, jotka yleensä otetaan työskentelemään palkatta. Työelämän vapaiden työpaikkojen määrä suhteessa työharjoittelijoiden määrään on jo nyt ongelmallinen ilman, että harjoittelun määrää lisättäisiin. Sosiaali- ja terveystieteiden aloilla, joilla työvoimasta on ennestään jo pulaa, ei ilmaisten harjoittelijoiden määrä aiheuta sellaisia ristiriitaisia tilanteita samassa mittakaavassa kuin media-alalla.

5 Mediatuottaja työelämässä

”Suomessa televisiotuottajia koulutetaan useissa ammattikorkeakouluissa, joissa tutkinnoille on asetettu tietyt vaatimukset. Nämä vaatimukset voivat kuitenkin olla toiset kuin tuottajia rekrytoivissa tv-yhtiöissä. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää mitä nämä vaatimukset ovat, jotta mediatuottajien koulutus kouluttaisi oppilaat nimensä mukaiseen työhön.” (Rantala 2004)

Aiemmin mainituilta tuottajilta kysyttiin haastattelussa myös mitä he ajattelevat nykyisistä mediatuottajista ja heidän kouluttamisestaan. Vaikka vastaukset esitettyihin kysymyksiin eivät suoranaisesti kohtaa, niin ne ovat silti erittäin hyviä neuvoja kaikille alaa opiskeleville tai vastavalmistuneille. Lisäksi ne antavat osviittaa työnantajien ajatuksista.

5.1 Mitä ajatuksia mediatuottaja herättää?

Haastateltavilta kysyttiin mitä ajatuksia heillä herää, kun töitä hakeva henkilö kertoo valmistuneensa medianomiksi ja mediatuottajaksi. Osalle haastateltavista ammattikorkeakoulujärjestelmä oli tuttu, muttei suinkaan kaikille. Haastateltavien vastaukset olivat hyvinkin erilaisia. Jokaisella kysymyksestä heränneet ajatukset olivat omanlaisiaan. Haastateltavien näkemyksiä tutkiessa yhteiseksi mielipiteeksi nousi, että koulutuksen merkitys on vähäisempi kuin se millainen persoona henkilö on itse.

Medianomin titteli itsessään herättää useita lisäkysymyksiä. Kyseisellä nimikkeellä valmistuu paljon opiskelijoita erilaisiin työnkuviin, joten on hyvä tietää mihin osaan mediasta henkilö on erikoistunut. Parhaassa tapauksessa medianomi voi olla niin arkkitehtivalaisija kuin kuvaussihteerin. Laajuudessaan nimike medianomi on siis ongelmallinen. Medianomien koulutustasoissa on paljon eroja jolloin medianomit eivät ole periaatteessa keskenään edes verrattavissa. Medianomin tutkinto ei kaiken kaikkiaan herätä positiivisia mielikuvia. Tällä hetkellä se herättää lähinnä ajatuksen ylikoulutuksesta,

ajatuksen siitä, että tekijöitä on enemmän kuin työtehtäviä. (Hynninen Ilkka 23.4.2006)

Se, että kertoo olevansa valmistunut tuotannonpuolelta, on sillä selvästi medianomia positiivisempi kaiku. Kuitenkin herää myös paljon lisäkysymyksiä siitä onko henkilö kulttuuri-, elokuva-, musiikki- vai televisiotuottaja. Lisätietoa kaipaa aina tuottajan suuntautumisesta, kiinnostuksen kohteista sekä työhistoriasta. (Hynninen Ilkka 23.4.2006)

Kuten aiemmin mainitsin, koulutusta ei pidetty niinkään vaatimuksena, vaan tärkeämpää on millainen persoona itse henkilö on. Koulutus kertoo toki jotain esimerkiksi yleissivistyksestä, mutta tärkeämpänä voi pitää elämäkokemusta. Se, että onko tehnyt töitä koko elämänsä aikana vai tuleeko suoraan koulunpenkiltä. Elämäkokemukseen liittyy onko joutunut selviytymään itseksensä, onko joutunut ottamaan vastuuta itsestään ja elämästään. Kaikki kokemus metsänistutuksesta, lastenhoitamisesta ja kaupanmyyjän hommista lasketaan vaan eduksi. (Rousu Outi 24.2.2006)

Elämäkokemuksen lisäksi ihmisen persoona vaikuttaa kanssakäymiseen. Persoonallisuus vaikuttaa siihen, että tyhjänpuhujat nähdään hyvin äkkiä kuten niin sanotut ”joo joo” -miehet ja -naiset, joihin törmää valitettavan usein. Alalla toimii ammatissa paljon ihmisiä jotka katsovat ammattia hieman romantisoiten. Mitä realistisempi käsitys työstä on niin sitä parempi. Käsitystä tästä saa vain olemalla mukana hommissa ja projekteissa. (Rousu Outi 24.2.2006)

Yksi haastateltavista oli menettänyt toivonsa tuottajakoulutuksen puolesta puhumiseen ja siihen, että sanomisillaan voisi vaikuttaa siihen mitä korkeakoulumaailmassa tapahtuu. Ammattikorkeissa tuottajiksi koulutetaan tuotantopäälliköitä jotka eivät kuitenkaan halua tehdä tuotantopäällikön töitä. Toki joukosta löytyy paljon hyviä yksilöitä jotka ovat valmiita tekemään reilua työtä. Juuri tämänkaltaiset ihmiset koulujen pitää tunnistaa ja valita opiskelemaan. Neljä vuotta on pitkä aika opiskella tuottajaksi, kun teoriassa käytännön asiat on mahdollista oppia lyhyemmässäkin ajassa. (Tuominen Saku 16.3.2006)

5.2 Mitä meidän tulisi osata? Millaisia meidän tulisi olla?

Ajatukset medianomeista olivat vaihtelevia eikä se, että on valmistunut ammattikorkeakoulusta paina vaa'assa juurikaan. Suurin osa alalle tulijoista on kuitenkin nimenomaan ammattikorkeakoulun käyneitä ja tämä tulijoiden määrä kasvaa koko ajan. Mitä ovat ne perustiedot joita medianomin oletetaan osaavan? Tätä asiaa kysyttäessä varsinaisten praktisien taitojen lisäksi palattiin jälleen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja kokemuksiin, siihen millainen henkilö on yksilönä.

”Ammattikorkeakoulusta valmistuvan mediatuottajan tulisi hallita asioiden järjestäminen ja hallinnointi sekä tuntee ja tietää oman alansa työympäristö hyvin. Tässä tapauksessa työympäristöllä tarkoitetaan sitä, että tietää kustannustasosta, sopimusjuridiikasta, tuotantovälineistä ja niin edelleen. Varaukset mediatuottajien kohdalla liittyy sisältötuottamiseen. Ammattikorkeakoulun käynyt tuottaja ei herätä odotusarvoa esimerkiksi laaja-alaisesta journalistisesta tai dramaturgisesta osaamisesta.” (Hynninen Ilkka 23.4.2006)

”Sen jälkeen kun koulu on loppu tai kun on saanut päästötodistuksen, saa myös luvan alkaa harjoittelemaan tätä ammattia. Perustieto on saatu joka on tietysti hyväksi. Koulutodistuksesta ei koskaan ole haittaa, mutta kaksi tärkeintä asiaa mun mielestä on elämäkokemus ja persoonallisuus. Ne ovat ne jotka alalla ja tässä ammatissa on tärkeitä.” (Rousu Outi 24.2.2006)

Työhaastattelutilanteissa kysytään usein minkälaisissa tehtävissä on toiminut aiemmissa työpaikoissa sekä kouluaikaisissa projekteissa. Työnhakijalla tulee olla realistinen kuva työstä ja tämän vuoksi on hyvä tietää mitä henkilö on tehnyt aiemmin. On hyvä olla selvillä siitä mitä työnhakija kuvittelee tuotannollisen työnkuvan olevan. On tärkeä saada selville onko henkilö aidosti kiinnostunut alasta. Mikäli henkilö antaa tuottajalle vaikutelman, että on halukas ja innoissaan alasta ja haluaa tehdä tätä työtä, heijastuu se henkilöstä ulospäin

suuntautuneisuutena ja on aistittavissa haastattelutilanteessa vallitsevasta ilmapiiristä.

Toivottavia piirteitä mediatuottajalla on organisointikyky, oma-aloitteisuus, kommunikointikyky ja se, että osaa pitää jalat maassa. Vääränkaltainen luovuuden romantisointi siitä, että tehdään suurta taidetta, ei ole hyväksi. Lisäksi olennaista on, että pystyy keskittymään myös vähemmän mielenkiintoisiin asioihin. Korkeakoulusta valmistuminen ei ole kaikille itsestäänselvyys vaan osa opiskelijoista siirtyy työelämään kesken opintojen. Se, että valmistuu ja saattaa tutkinnon loppuun kertoo siitä, että henkilö on määrätietoinen ja jaksaa tehdä ne vähemmän mielenkiintoiset työt vaikka tarjolla olisi mielenkiintoisempiakin tehtäviä.

Valmistuneella tuotannon opiskelijalla pitäisi olla ymmärrys tekijänoikeuksista, sopimuksista ja vastuista. Tulisi olla käsitys siitä miten asioita raportoidaan ja hoidetaan sekä tieto siitä miten toimia käytännön tilanteissa. Esimerkkinä kuvausluvan hankinta: On tiedettävä mistä ja keneltä lupa kysytään, milloin lupaa tarvitaan, miten työryhmän tulee toimia kuvaustilanteissa ja mitä kaikkea tulee ottaa huomioon.

Tuotantopäälliköksi palkatun medianomin työtehtävä voisi Mika Ritalahden mukaan olla esimerkiksi seuraavanlainen. Uusi työntekijä saa käytettäväkseen valmiin budjetin, jonka avulla hän hoitaa esimerkiksi viisi päivää kestävätkä dokumenttielokuvan kuvaukset kuvauslupineen sekä muine järjestelyineen. Työhön palkatun henkilön tulee hoitaa asiat niin, ettei ongelmia tule missään vaiheessa kuvauksia. Tärkeää on, että työhön palkattu henkilö pystyy ymmärtämään miten tulos menee ja miten kuluja valvotaan.

5.2.1 Harhakuvat

Ihmisten mielikuva televisio- ja elokuva-alasta on usein hienompi kuin se mitä ala todellisuudessa onkaan. Moni hakeutuu media-alalle juuri tämän kaltaisten harhakuvien uskossa, joskin opinnot voivat jäädä myös helposti kesken

vääränlaisten odotusten vuoksi. Opiskelujen aikana harhakuvat usein kuitenkin romuttuvat, kun toiminta ei vastaa omia odotuksia ja kun niin sanottu totuus alan raadollisuudesta valkenee. Onko työelämään pyrkivillä henkilöillä vielä opintojen päätyttyä harhakuvia tuottajan työstä ja alasta yleensä?

Tuotannon puolelle hakeutuvilla henkilöillä ei niinkään ole harhakuvia. Sellaiset henkilöt, joilla on voimakas haave ohjaajana toimimisesta voivat törmätä väriin odotuksiin. Ohjaajan työ, ainakin elokuvan puolella, on myös paljon muuta kuin näyttelijöiden kanssa toimimista ja niin sanottua taiteellista luovaa työtä. Eniten harhakuvitelmia on kuitenkin heillä jotka haluavat kirjoittaa. Tällöin harhakuvat eivät niinkään usein liity itse alaan vaan siihen mitä kirjoittaminen on. Käsikirjoituksen tekeminen on itsessään jo raskasta työtä. Käsikirjoituksen käsittelyyn osallistuu aina ohjaaja sekä tuottaja, jolloin tämä omasta luovuudesta kummunnut teos on luovutettava ja paljastettava muiden kritisoinnin ja arvostelun alaiseksi. Kaikki tämä on osa kirjoittamista.

Nykyään työelämään hakeutuvilla henkilöillä ei niinkään ole koulun antamia harhakuvia. Yleisesti ottaen tällä hetkellä on menossa niin sanotusti hyvä sukupolvi. Jokin aika sitten väärillä odotuksilla ja asenteilla olevia ihmisiä tuli työelämään enemmän. Nykyinen sukupolvi on myönteinen, innostunut, kansainvälinen ja oikealla itsetunnolla vahvistettu.

5.3 Mitä tuleville tuottajille AMK:ssa pitäisi opettaa?

Opetuksessa tulisi esiintyä jo aiemmin mainitut viisi asiaa eli luovuus, sopimusjuridiikka, tuotantotalous, johtaminen niin yritys- kuin henkilötasollakin ja tuotantoprosessin toiminta. Erityisesti johtajuutta ja sen merkitystä tulisi painottaa tuottamisen opinnoissa enemmän. Opiskelijat johtavat erilaisissa projekteissa muita, mutta johtajuutta käsitellään opetuksessa liian vähän jos ollenkaan.

Luovassa opetuksessa pitäisi harjoitella miten tunnistaa hyvä tarina ja oppia lukemaan tarinaa siltä kannalta onko se mahdollista toteuttaa. Mikäli nuori 18-

vuotias poika tarjoaa pitkää kokoillan satuelokuvan käsikirjoitusta niin uskoako siihen vai ei? Tämän kaltaisten asioiden tunnistamista tuli käsitellä opetuksessa enemmän.

”Tuottajan pitää pystyä keskustelemaan käsikirjoittajan, toimittajan ja ohjaajan kanssa sisältökysymyksistä. On olennaista, että hän hallitsee ulkoisen tuottamisen lisäksi myös sisällöllisen tuottamisen omissa projekteissaan. Tuottajan kuuluu haistaa yhtä lailla sekä projektin sisällölliset että tuotannolliset ongelmakohdat ja vahvuudet. Mielestäni tässä piilee koko tuottajakoulutuksen suurin haaste: Miten saada tuottajan sisällölliset tiedot opiskeluaikana niin korkealle, että ne oikeasti riittävät tuottajan töihin? Tässä näen yhtenä ratkaisumallina erikoistumista. Journalistisen tuottajan pitää olla vähintään yhtä selvillä journalistisesta ajattelutavasta kuin toimittaja, elokuvatuottajan täytyy ymmärtää käsikirjoituksen dramaturgia samalla tasolla kuin käsikirjoittajan jne.” (Hynninen Ilkka 23.4.2006)

Tuottajan ammattia ajatellen yrittäjyyskoulutus, yrityksen toimintaperiaatteiden tunteminen yrityksen perustamisesta markkinointiin, ei ole lainkaan pahaksi. Perustiedot siitä mitä yrittäjänä toimiminen tarkoittaa, koska oman yrityksen perustaminen on yksi vaihtoehto tällä alalla, kun työpaikoista on pulaa eikä televisio vedä niin paljon työvoimaa kuin ennen. Jotta opiskelijalla on valmiuksia työllistää itse itsensä, tulee hänellä olla tuntemus edellä mainituista asioista.

Tuottajalle on tärkeää omistautua asioihin. Hänen täytyy tuntea juttu itselleen tärkeäksi, tehdä sen eteen töitä yrittäjämäisellä asenteella sekä ottaa aito vastuu projektin onnistumisesta. Kaikkien haastateltavien mielestä yrittäjyys ja tuottajana toimiminen pitävät sisällään samoja elementtejä ja ovat erittäin lähellä toisiaan.

Mediatuottajaksi valmistuneella tulisi olla perustiedot työlainsäädännöstä, eri ammattiryhmien toimenkuvista sekä tuottajan vastuista ja velvollisuuksista. Sopimusasioita tulee saada käsitys opetuksen kautta. Sopimuksia ei välttämättä

tarvitse itse oppia tekemään, kunhan ymmärtää ne periaatteet kenen kanssa sovitaan ja mistä sovitaan sekä tietää mitkä asiat ovat sopimuksen alaisia.

Tuotantoprosessien kulku opitaan suhteellisen hyvin koulussa tehtävien projektien myötä eikä koulussa opetettavan tekniikan tuntemus ole myöskään tuottajalle ikinä haitaksi. Riittää, että osaa kysyä mikä on mahdollista ja mikä ei, tietää kaluston markkinahinnat ja ominaisuudet niitä vuokratessa ja budjetteja laadittaessa.

Tuotantoprosessissa tärkeää on aikatauluttaminen ja se, että tietää minkä verran mikäkin vaihe vie. Työelämässä aikatauluun vaikuttaa pitkälle rahoituskuvion eteneminen, jonka vuoksi koulussa oppilaiden pitäisi saada peruskäsitys talouden toimimisesta, siitä miten elokuvia rahoitetaan ja mistä kustannukset koostuvat. Kaikkea ei tarvitse osata täysin, mutta peruskäsitys pitää olla, jotta osaa tarvittaessa toimia.

Koska työ on käytännönläheistä, on myös hyvä, että kouluissa tarjotaan mahdollisuus käytännön harjoitteluun. Työelämän kannalta olennaista on, että tuottaja osaa tehdä tarvittaessa myös muita töitä, kuvaussihteeritoiminnasta taustatoimittamiseen. Mutta niin sanotuista teoriaopinnoista on myös hyötyä kuten esimerkiksi kieltenopiskelusta.

”Kaikkea ei koulussa pysty oppimaan eikä kaikkea koulu pysty opettamaan. Opettajista on hirveä pula, koska alalla ei periaatteessa ole opettajia vaan suurin osa on ammatissa toimivia tuottajia. Valmistumisen jälkeen, kun perustieto on hankittu, on aina mahdollista hankkia lisä- ja täydennyskoulusta. Joissain tapauksissa oppisopimuksella työskentely on myös hyvä vaihtoehto. Tällöin oppiminen tapahtuu projektien kautta tietyssä yrityksessä jossa tuottaja toimii opetuksen ohjaajana.” (Rousu Outi 24.2.2006)

5.3.1 Line Producer

Teija Rantala on kirjoittanut gradussaan Tampereen tiedotusopin laitokselle televisiotuottajuudesta. Työssä mainitaan lyhyesti asia, joka Suomen tuottajankentällä on yhtä sekava kuin epäselväkin, nimittäin ammatinnimikkeet. Maailmalla tuottajuuden eri muodoilla on eri nimiä kuten executive producer, series producer, producer, production executive, line producer, assistant producer, mutta Suomessa puhutaan proosallisesti vain tuottajista ja todetaan, että heidän vastuualueensa ovat erilaajuisia. (Rantala 2004)

”Meillä on tuottajia, jotka vastaavat kaiken muun ohella ohjelman budjetista ja mahdollisesti ulkopuolisten kanssa tehtävistä sopimuksistakin (executive producer, production executive). Jotkut taas vastaavat käytännössä vain ohjelmasarjan tuotannon ja sisällön suunnittelusta ilman budjettivastuuta (series producer). Suomessa puuttuu ohjelman ”aputuottaja” (producer, line producer), joka vastaa esimerkiksi yhdestä makasiiniohjelman jutusta tai sarjan yhden osa tuotannosta. Tätä työtä tekevät meillä joskus toimitussihteerit ja käytännön jokapäiväisiä tuotannon ongelmia selvittelevät usein kuvaussihteerit (assistant producer).” (Rantala 2004)

Line-producer ei ole vain televisiomaailmassa toimiva henkilö. Tuottaja Pamela Mandart kertoo, elokuvasta *Going to Kansas City* tehdyssä kirjassa, myös törmänneensä käsitteeseen line-producer. Kirjan mukaan tämä amerikkalaisilta omaksuttu henkilö toimi Kanadassa kuvatun elokuvan vaihetuottajana, jonka työ alkoi kuvausvaiheen ennakkosuunnittelun alkaessa ja päättyi kuvausten loputtua leikkaus- ja laboratoriovaiheen alkaessa. (Mandart 1998).

Elokuva *Going to Kansas City* tehtiin yhteistuotantona kanadalaisen tuotantoyhtiön kanssa. Elokuva kuvattiin Kanadassa jolloin suurin osa työryhmästä oli myös paikallisia. Suomesta kuvauksiin matkanneet henkilöt saivat kokea edellä mainitun laajan kirjon tuottajuuden eri muodoista. Paikallinen henkilö, jolla oli suomalaisittain nimike tuottaja, toimi line-producerina huolehtien käytännön järjestelyistä. Kuvausten loputtua hän lopetti

työnsä ja tilalle astui jälkituotannon valvoja, post-production servisor. Hänen tehtäviinsä kuului laatia lopputuotannon aikataulu ja katsoa ettei siitä poikettu. Lisäksi hän toimi yhdyshenkilönä ohjaajan, tuottajan ja vastaavien tuottajien eli executive producerien suuntaan. Tämä jälkituotannon valvoja piti osapuolet ajan tasalla ja vastasi siitä, että prosessi eteni loppuvaiheessakin tehokkaasti. Kaiken kaikkiaan tämän kaltainen useamman eri ”tuottajan” mukana olo koettiin miellyttäväksi tavaksi tehdä elokuvaa. (Mandart 1998).

Keväällä 2006 Tampereen AMK:n viestinnän osastolla pitämässään luennossa Suomen ensimmäinen toimintaelokuvan Jadesoturin digitaalisten efektien vastaava tekijä Timo-Pekko Nieminen toivoi myös Suomeen jälkitöihin erikoistunutta tuottajaa. Tuottaja joka ymmärtäisi eri tehosteiden päälle, kuinka kauan kunkin erillisen tehosteen tekeminen vie aikaa sekä ennen kaikkea taloudellisia ja henkiä resursseja.

Line-producer ja hänen tehtävänsä on selvästi havaittu hyväksi maailmalla ja titteli olisi syytä lanseerata myös Suomessa. Tämän vuoksi ammattikorkeakoulujen opetusta voisi kääntää nimenomaan line-producer nimikkeeseen alle, kun koulutetaan henkilöitä audiovisuaalisen median puolelle. Käytännössä line-producer on toteuttava tuottaja joka vastaa tuotannosta, budjetista mutta ei niinkään sisällöstä. Heille voisi antaa hoidettavaksi esimerkiksi yksi kausi jotain tiettyä tv-sarjaa. Hoidettavaksi kaikin puolin muuten, mutta ilman valtaa vaikuttaa ohjelman sisältöön. Parhaimmillaan, mikäli vastavalmistunut osaa ja ymmärtää tuotannollisen kokonaisuuden päälle vielä uuden media tuomat mahdollisuudet, olisi hänellä tarjota toimiva paketti työnantajille koulusta päästyään. Haastatellussa kävi ilmi, että tämän kaltaisille line-producereille olisi kysyntää. Tähän työ- tai markkinarakoon korkeakoulujen tulisi ohjata opiskelijoitaan opetuksella.

6 Lopuksi

Alli Haapasalo opiskelee elokuvailmaisua New York Universityn Tisch School of the Artsissa, yhdessä ehkä maailman tunnetuimmassa elokuvakoulussa, ja hän on huomannut yhteisen piirteen suomalaisessa ja amerikkalaisessa elokuvakoulutuksessa.

”En ole koskaan kuullut elokuvakoulusta, jossa opettajat olisivat keskenään samaa mieltä opetussuunnitelmasta. Enkä ole koskaan tavannut elokuvaopiskelijaa, joka olisi koulutusohjelmaansa täysin tyytyväinen. Olisi elokuvantekijän luonteen vastaista olla vaatimatta muutosta nykyiseen.” (Haapasalo 2006)

On helpottavaa huomata, että elokuvakoulun opiskelijana tehtäviini kuuluu kritisoida olemassa olevaa opetusta, mutta toivon, että opiskelijoiden toivotat asiat ja yleinen kritiikki ammattikorkeakouluopetuksesta otettaisiin paremmin huomioon laadittaessa uusia opetussuunnitelmia.

Harvalla opiskelijalla on kouluun tullessaan täysin selkeää kuvaa sitä mikä tuottajan työnkuva on. Ensimmäisestä vuodesta lähtien opiskelijoiden tulisi saada impulsseja, virikkeitä sekä vinkkejä jotka auttavat ammatti-identiteetin kehittymistä. Opetuksessa tulisi auttaa opiskelijoita ymmärtämään mitä juuri elokuva- sekä televisiotuottajan työ kokonaisvaltaisemmin on ja mitä se vaatii.

Mediatuottajien opetus vaatii selkeyttä siihen, mitä ja miten praktisia tuottajan työkaluja, kuten taloushallintoa, tiedotusta, markkinointia ja yrittäjyyttä, oppilaille opetetaan niin, ettei opetussuunnitelmia tarvitsisi muuttaa vuosittain. Kun uusi opiskelijaryhmä aloittaa koulun, kukaan ei voida tietää, miltä kenttä näyttää 4 vuoden päästä. Mutta perusasioiden opetuksessa, tuottajan työtä ajatellen, tulisi pysyä samana.

Pohdinta siitä vastaako mediatuottajien koulutus työelämän vaatimiin taitoihin ja kykyihin voi todeta, etteivät koulutus ja työelämä täydellisesti osu kohdilleen. Ammattikorkeakoulujen tulisi panostaa enenevässä määrin opetuksen laadun ja

oman soveltavan toiminnan kehittämiseen. Vetää selkeämpi raja siihen mitkä asiat opiskelijan on opittava itse omatoimisesti ja mitkä asiat kuuluvat järjestettävän opetuksen piiriin. Tästä asiasta tulisi tällöin myös informoida selkeästi opiskelijoita.

Katri Halosen (2004) haastatteleva ammattikorkeakoulun edustaja ilmaisee mielipiteensä seuraavasti:

”Jotenkin tämän päivän ikäluokka, ne eivät tiedä mistään mitään. Tai sitten ne tietävät erilaisia asioita kuin minä”.

Ammattikorkeakoulu koulutusorganisaationa saa tänä päivänä mediassa paljon negatiivista huomiota ja arvosteluja osakseen ja hakijamäärät ovat laskeneet edellisvuodesta 2005. Syitä hakijamäärän laskuun voi vain arvailla. Voisiko vaikeaan ja ongelmalliseen tilanteeseen mahdollisesti olla osasyynä juuri erot ajatusmaailmoissa sukupolvien eli opiskelijoiden ja ammattikorkeakoulujen henkilökunnan välillä? Tämä on vain yksi esimerkki haettaessa syitä ongelmille. Jos kyse ei kuitenkaan ole erosta ajatusmaailmojen välillä, niin mitkä ovat niitä asioita jotka luovat niitä ongelmia jotka hiertävät opiskelijoiden ja koulutusta järjestävien tahojen välistä suhdetta?

Haastattelussa (16.3.2006) Saku Tuominen kertoi, että usein työryhmän tyytymättömyys ja stressaantuminen johtuu yksinkertaisesti tiedon puutteesta. Puute siitä tiedosta, missä projektissa ollaan menossa ja mitä ollaan tekemässä. Voisiko opiskelijoiden tyytymättömyys johtua juuri siitä etteivät he saa riittävästi koulusta sitä tietoa mitä ovat tulleet hakemaan ja mitä tietoa he mahdollisesti ovat vielä saamassa? Asian voisi kääntää muistuttamaan tilannetta työelämästä. Koska koulu toimii yleensäkin projektien vastuullisena tuottajana eli ylempänä tahona, on sillä tällöin myös velvollisuus antaa vastaukset niihin kysymyksiin joita opiskelijat tuotantopäällikköinä esittävät.

Loppujen lopulta tuottajan ammatti on kuitenkin jatkuvaa oppimista. Ammatti koostuu erilaisista toimenkuvista ja työkokemuksen karttuessa jokaiselle tuottajalle muodostuu oma vahva osaamisalueensa. Jokaisella työntekijällä on

omat ammatilliset vahvuutensa kuin myös heikkoutensa. Tuottaja ei ole passiivinen odottaja vaan aktiivinen toimija, joka yhtenä tekijöistä konkreettisesti tekee esimerkiksi elokuvaa. Vaikka tuottajaa voisi kutsua elokuvan ekonomiksi, merkittävin työkalu ei ole raha vaan ne ihmiset, jotka elokuvaa tekevät. (Hyytiä 2004)

7 Yhteenveto

Vaikka tuottaja ei ole projektin luovin henkilö, tulee hänen ymmärtää mikä on käsikirjoituksen arvo tuotannolle. Tämä tarkoittaa sitä, että tuottajan tulee käsittää mitä on hyvä sisältö niin elokuva- kuin televisiotuotannoissa. Tuottaja on projektien johtaja joka pitää käsissään langat muihin ryhmän työntekijöihin. Tämän vuoksi tuottajan täytyy osata johtamisen taitoja, jotta tuotanto pysyy kasassa, ja että jokaisella ryhmäntyöntekijällä on mahdollisuus suorittaa oma työ parhaalla mahdollisella tavalla.

Yritystoiminnan harjoittamisella ja tuottajana toimimisella on paljon yhteisiä piirteitä. Tuottajan täytyy ymmärtää liiketoimintaa sekä taloushallinnollisia asioita. Lisäksi tuottajan täytyy hallita tuotantoprosessien käytäntö sekä sopimusjuridiikan perusteet. Nämä viisi edellä mainittua asiaa, käsikirjoitus, johtaminen, yritystoiminnasta ymmärtäminen, tuotantoprosessien käytänteet sekä sopimusjuridiikasta ymmärtäminen ovat tuottajan työn viisi kulmakiveä.

Mediatuottajan ammatti on vielä hyvin nuori, ja siksi opintojaan aloittavilla ei ole selvää kuvaa siitä, mihin koulutus heitä valmistaa. (Lamberg 2005) Koulutuksessa tulisi kuitenkin ottaa paremmin huomioon edellä mainittujen kulmakivien korostaminen.

Odotukset ja ajatukset työelämään siirtyvistä medianomeista eivät välttämättä ole kovinkaan positiiviset. Mitä mediatuottajiin tulee, odotetaan heiltä organisointikykyä ja ymmärrystä edellä mainituista kulmakivistä. Koulutus itsessään ei ole avain hyväksi mediatuottajaksi vaan tärkeämpää on se millainen itse henkilö on.

Lähteet:

Asikainen, Jukka-Pekka 2005. *Mainoskuvauksen ABC*, WSOY
Haapasalo, Alli 2006. Kolumni ”Ikuinen tyytymättömyys”. Lehtiset 1/2006.
Suomen Elokuva- ja videotyöntekijäinliitto SET ry.

Halonen, Katri 2004. *Huomisen rientoja tuottamassa – tapahtumatuottajien ammatin kehitystrendejä tuottajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta*. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, Helsinki.

Houghton, Buck 1991. *What a producer Does, The Art of Moviemaking (Not the Business)*. Silman-James Press, Los Angeles, USA.

Hujanen, Taisto (2002). *The Power of Schedule. Programme Management in the Transformation of Finnish Public Service Television*. Tampere: Tampereen yliopistopaino

Lamberg, Marika 2005. *Mikä mediatuottaja?* Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu

Mantila, Auli 2005. Kolumni Elokuvakoulutuksesta. Lehtiset 2/2005. Suomen Elokuva- ja videotyöntekijäinliitto SET ry.

Markkinointi-instituutin taloushallinnon esite 2005-2006

Meteli 1/2006. Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry TeMen jäsenlehti. Viite opetusministeriön ilmoittamiin lukuihin media-alalle valmistuvien määrästä vuosittain.

Newby, Julian, 1997. *Inside Broadcasting*. Routledge, London, Englanti.

Raittila, Pentti & Heinonen, Ari 2005. *Katsauksia muuttuviin viestintäammatteihin*. Tiedotusopinlaitos, Tampereen Yliopisto, Tampere.

Rantala, Teija 2004. *Tv- tuottajan työ ja tuotekehitys, television tuotekehitystyön tarkastelua tuottajan näkökulmasta*. Tiedotusopin pro gradu –tutkielma, Tampereen Yliopisto, Tampere.

Tampereen ammattikorkeakoulu, opinto-opas 2002–2003

Tampereen ammattikorkeakoulu, opinto-opas 2003–2004

Tampereen ammattikorkeakoulu, opinto-opas 2004–2005

Haastattelut:

Hynninen Ilkka, tuottaja, Aito Media Oy, haastattelu tehtiin poikkeuksellisesti sähköpostitse Tampere 23.4.2006

Ritalahti Mika, tuottaja, Silva Mysterium, Haastattelu Tampere 9.3.2006, kesto kaksi tuntia.

Rousu Outi, tuottaja, Periferia Productions, Haastattelu Oulu 24.2.2006, kesto yksi tunti.

Tuominen Saku, luova johtaja sekä vastaava tuottaja, Broadcasters Oy, Haastattelu Helsinki 16.3.2006, kesto 30 minuuttia.

Muut:

Ammattikorkeakoululaki
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030351>

Lukkari Ulla, Tampereen AMK taide & viestintä, henkilökohtainen tiedonanto sähköpostitse Tampere 3.4.2006

Lyytinen Erkki, elokuvasäätiön elokuvavuoden avajaispuheessa Suomen elokuvasäätiön verkossa julkaistava verkkolehti 1/2006
<http://www.ses.fi/dokumentit/SESinfo%201-06.pdf>

Nieminen Timo-Pekko, Jadesoturi Masterclass, luento, Tampereen ammattikorkeakoulu, viestinnän koulutusohjelma 6.3.2006

Opetushallituksen ylläpitämä verkkosivusto
<http://www.edu.fi/koulut/ammattikorkeakoulut.html>

Sirkesalo-Tuominen Sohvi, Tampereen AMK taide & viestintä, Henkilökohtainen tiedonanto sähköpostitse Tampere 10.4.2006

Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän osaston verkkosivuilla olleesta tuottamisen koulutusohjelman kuvauksesta vuonna 2002. Käytetty tulosteena 5.3.2002.

www.cult.tpu.fi/opiskelu/koulutusohjelmat/av_tuotanto.shtml

Viskari Tuomas, haastattelu koskien korkeakouluissa olevia niin sanottuja nolla-opiskelijoita, Kymmenen uutiset 7.5.2006 MTV 3.

Liite 1: Haastattelujen kysymykset

A) Tuottajan työhön liittyvät kysymykset

1. Mitkä ovat tuottajan tärkeimmät henkilökohtaiset ominaisuudet?
2. Millaista on tuottajan työ?
3. Mikä tai mitkä ovat tuottajan tärkeimmät työkalut?
4. Mitä eri osa-alueita kuuluu tuottajan työnkuvaan?
(Kuinka moniosaaja tuottajan täytyy olla?)
5. Mitkä ovat tuotantoprosessien ongelmakohtia?
→ (Miten tuottaja voi ratkoa näitä ongelmia?)

B) Koulutukseen liittyvät kysymykset

6. Kun henkilö kertoo valmistuneensa AMK:sta medianomiksi ja/tai tuottajaksi, mitä ajatuksia se ensimmäisenä herättää?
→ Mitä taitoja oletat hänen osaavan?
→ Onko työelämään siirtyvillä opiskelijoilla harhakuvia alasta?
→ Kuinka suuri merkitys on opiskeluaikana suoritetuilla projekteilla sekä työkokemuksella?
7. Mitä ammattikorkeakouluissa pitäisi tuleville tuottajille opettaa?
→ (Miten näitä asioita pitäisi opettaa?)